

Kovara aktuel ya mehane

dûrbîn

“Bi dûrbînê rastiyê bibînin”

Biha 10 TL

AŞTÎ JIYAN E, ŞER MİRİN E

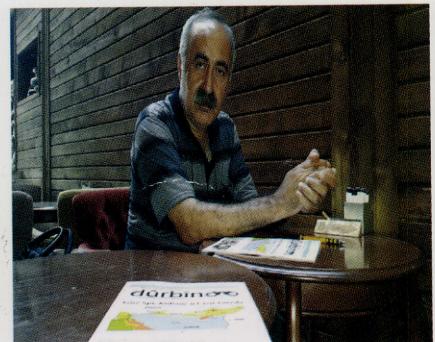
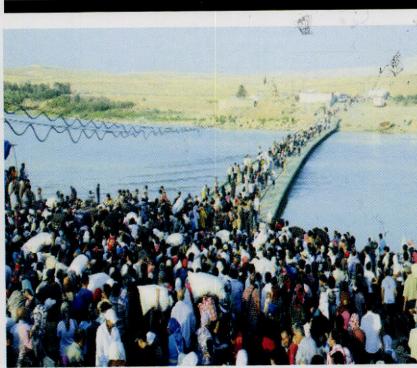

Mebestên Muhtemel
Yên Êrişa Pirsûsê

Kürt Tecrübesi

Bi Rojnameger Fehîm
IŞIK re Hevpeyvîn

BellusVestis

ebonie

Naverok

Kovara Dûrbîn
Xwedî û Derhênerê Giştî Yê
Weşanê
Bilal Yalçinkaya

Berpîrsiyarê Nivîsaran
Ebubekir Înalgaç

Edîtor
Mesut Güleryüz
Navnîşan :
Kayabaşı Mah. 5.Bölge C 28 D.6
Başakşehir - İstanbul
Tlf:05332309249

Ji bo Pêwendiyê Reklaman
Ebubekir Badîlya
0 531 554 24 22

durbiiin@gmail.com
Twitter: KovaraDurbin
Facebook: Kovara Dûrbîn

Yayın Türü: Yaygın Süreli
Derhênerê Dîtbarîyê:
Mehmet Karakuş

Çapxane:
Aryan Basım Tanıtım ve Matbaa
Hiz. San. Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Mas-Sit Matbaacilar
Sitesi 5. Cadde No:57 34550
Bağcılar
İstanbul /Türkiye
Tel: 0212 544 99 06
Berdêla Abonetiya salane: 120 TL

IBAN:TR55 0001 0013 5971 7230 9950 01
Hesap No:71723099-5001
Ziraat Bankası- Bağcılar Şube-
Hüseyin Güll
*Berpîrsiyariya ramanên nivîsaran
âidê nivîskaran e. Lijneya Weşanê
di nivîsaran de dikare serrastkirin
û guherînê çêbike. Nivîsên ku têñ
şandin nayêñ ve gerandin.

6-7

Rewşa Dawî ya Pêvajoyê

8-9

Türkiye û Operasy- onêñ Dawî

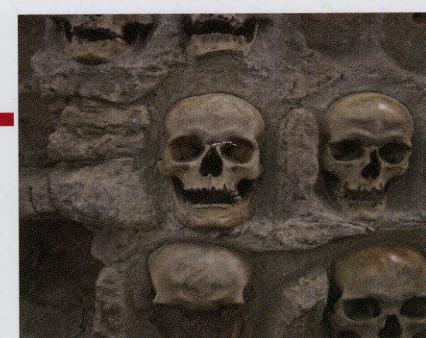
12-13

Polîtîkayêñ Tirkîyê Yêñ Li Ser Rojava

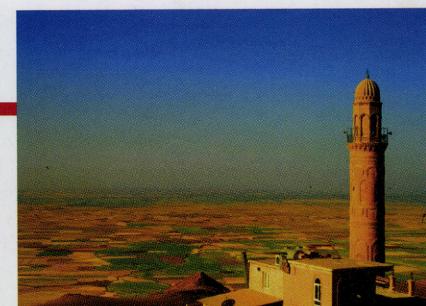
14-15

Müesses Nizam Nedir ve Türkiye'de Nasıl İşliyor?

22-21-22

Mezopotamya

Merheba

xwendevanê qedir bilind

Hemd ji Xwedê re ku bi peştevaniya xwendevanan û bi ïnayeta Xwedê Teala Kovara Dûrbîn rêuwîtiya xwe didomîne. Her roja ku diçe Dûrbîn bêhtir tê naskirin û bêhtir tê belavkirin.

Xwendevanê Dûrbînê meha Temûzê ji bo Kurdan bûye destpêka ês û elemên nû. Lewra piştî eyda Remezanê li Pirsûsê gava hinek endamên Komeleya Ciwanê Sosyalist di hewşa navenda Çandê ya Amarayê de daxuyanî didan êrîseke menfûr çêbû û 32 ciwanan jiyana xwe ji dest dan. Piştî wê, hukimeta Tirkîyê ev êrîş ji xwe re kire hincet û ewil êrîşî DAÎŞ'ê piştre jî êrîşî PKK'ê kir. Êrîşen DAÎŞ'ê piştî du rojan sekinin lê êrîşen li ser PKK'ê hê jî dewam dikin. Bi van êrîşan pêvajoya aştiyê kete xetereyê. Ew aramiya çend selên dawî ji holê rabû. Niha her kes bi fîkr û ramanê tevlîhev li aqûbeta pêvajoyê difikire.

Helbet em jî di vê hejmara xwe de bêhtir li ser êrîşâ Pirsûsê û şerê di navbera hukimet û PKK'ê de sekinin. Bextewer Semsûrî sebep û encamên êrîşê şîrove kir ji me re. Piştî êrîşâ Pirsûsê dewlet vege riya polîtikayê ewlehiyê û li hemberî PKK'ê şer da destpêkirin. Bahtiyar Avcı jî li ser pêvajoya aştiyê bendor a vî şerî û aqubeta pêvajoyê nirxand. Helbet ev şerê dawî wê li ser perçeyên din jî tesîrekê çêke. Birêz Ehmed Qasim jî tesîra pevçûnê li ser Rojava şîrove kir ji bo xwendevanê Kovara Dûrbîn.

Birêz Siyabend Rûken jî di nivîsa xwe de demên şer û aştiyê dide ber hev ji bo sekinandina şer û dewama aştiyê bangewaziyê dike ji bo herdu aliyan. Di Kovarê de vê mehê jî du nivîsen me yên Tirkî he ne. Nivîsa pêşî a Bîlal Caban e û bi navê ‘Müesses Nizam’ a Tirkîyê divekolîne. Ebubekir Badîlya jî di nivîsa xwe ya bi navê ‘Kürt Tecrübesi’ de behsa tecrûbeya Kurdan dike di warê rêvebirîya herêmên xwe û têkiliyên nava xwe de.

Em weke kovara Dûrbîn her mehê bi nivîskar an jî siyasetmedarekî/ê re di derheqê rojêv de hevpeyvînekê dikan. Me, vê mehê bi nivîskar birêz Fehim Işık re hevpeyvîn kir.

Xwendevanê bi qedr û qiymet di dawiyê de weke Kovara Dûrbîn bi wesileya vê hejmarê pêşî ji bo qurbaniyê êrîşâ Pirsûsê piştre jî ji bo hemî insanên me yên ku di van rojêن dawî de di vî şerê dawî de jiyana xwe ji dest dan em ser-saxiyê dixwazin û hêvî dikan ku ev şer di demeke nêz de bi dawî bibe û hevdîtinêن aştiyê ji nû ve dest pê bikin.

Mesut Güleryüz

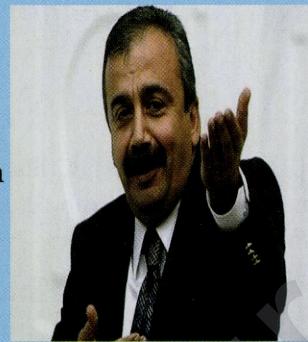

GOTINÊN HÛR Ú KÛR

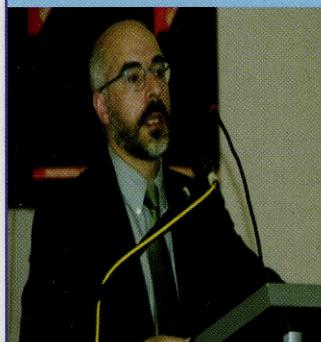
Serokê Herêma Kurdistanê:

Ew qas ewladên
Kurdan ji bo ku Kurdistan
perçe bibe şehîd nebûn. Ji
bo ku Kurdistan bibe yek
şehîd bûn.

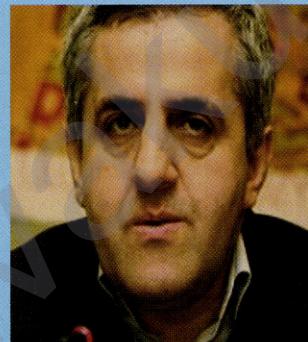
Mebûsê Enquerê yê HDP'ê
Sırri Süreyya Önder:

Mutabaqat qebûl
nekirin, mase qulibandin.
Paşê gotin pirsgirêka Kurdî
tine ye. Tam dixwestin ku
bêjin Kurd tine ne, me niyî-
eta wan fêhm kir û me got
em te nakin Serok.

Mücahit Bilici:

Her kes hişyar dibe.
Kurd jî hişyar dibin. Lê hinek
birayên wan! li wan gefan dix-
win û bi îxaneta İslâmî suçdar
dikin. Dixwazin wan weke
tebayê xwe bigrin. Dixwazin
ku ji bo biratiya İslâmî û
yekîtiya İslâmî ew şivan bin,
Kurd jî li pêşîya wan berx û
bizin bin.

Müfid Yüksel:

Heke bi tîfaqa AKP
û MHP'ê koalisyonek çêbe di
demeke kurt de ji sêwazê wê
de dewleteke serbixwe wê ava
bibe. Loma ez bi awayekî tûnd
li dijî vê koalisyonê me.

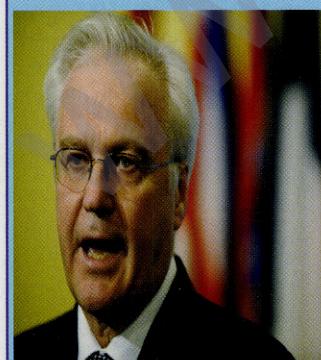
Şêwîrmendê sereke yê
Serokê Giştî yê AKP'ê Yasîn
Aktay:

“Gotinêن Serok-
komar yên di derbarê
Kobanê de weke daxwaz û
temenîya wî nişan dan. Ev
şewîşandinike bê edeb bû.”

Mebûsa Rûhayê yê HDP'ê
Leyla Güven:

Gotin belkî Kurd
çand û zimanê xwe ji bîr bikin
lê me çanda xwe jî zimanê xwe
jî heta iro li navenda Tirkîyê jî
parast.

Balyozê Ruyayê yê li
Neteweyên Hevgirtî Vitali
Çurki:

Şiya me ve
pêşmerge, ne hêzeke resmî
ye. Loma ne muxatabê me
ye. Muxatabêne me yên
yekane li Îraqê hûkimeta
Bexdayê û li Sûriyê jî
hûkimeta Şamê ye. Yanî
Kurd ne muxatabê me ne.

Ergun Babahan:

“Kes nikare bêje
pevçûnên ku iro li silopî
çêbûn sibe li Mûş, Amed
an jî li Colemêrgê çêna-
bin.”

REWŞA DAWÎ YA PÊVAJOYÊ

Bahtiyar Avcı

Mijara me ya sereke pêvajoya aşîtiyê ye. Lê ji bo ku em rashtiya pêvajoyê baştır fêhm bikin ez dixwazim pêşî mebesta Kurdan û ya Tirkîyê piçekî vekolim.

Têkoşîn û mebesta sereke ya Kurdan li Kurdistanê

Welatê Kurdan cara pêşî bi peymana Qesra Şîrîn bûye du perçê. Piştre bi peymanen Sykes-Pîcot û Lozanê bûye 4 perçê. Yanî axa Kurdan di nav çar dewletan de hate parkirin û Kurd jî li welatê xwe di bin desthilatdariya van dewletan de bûne miletikî bindest. Heta iro armancû mebesta sereke ya Kurdan rizgarkirina axa xwe û li ser vê axê bidestxistina desthilatdariyê ye.

Mebesta Tirkîyê di meseleya Kurdî de

Tirkîyê dixwaze ku rewşa mewcûd a Kurdan berdewam bike. Kurd her tim bindest bin. Tirkîyê dixwaze ku hukimraniya xwe ya li ser Kurd û Kurdistanê berdewam bike. Loma destkeftiyanê Kurdan ji bo xwe weke gefekê dibîne û ji bo ku pêşî li destkeftiyanê Kurdan bigre çi pêwîst be wê

dike. Ev politika ti caran naguherin lê carna dibe ku teqtîk biguherin.

Hedefên nîhayî û Pêvajoya Aştiyê

Gava me armanca Kurdan û Tirkîyê da ber hev em dibînin ku ji hev gelekî dûr in. Madem ew qas ji hev dûr in çima herdu aliyan dest bi vê pêvajoyê kirin? Niha ya girîng bersiva vê pirsê ye.

Hedefên nîhayî û Pêvajoya Aştiyê

Gava me armanca Kurdan û Tirkîyê da ber hev em dibînin ku ji hev gelekî dûr in. Madem ew qas ji hev dûr in çima herdu aliyan dest bi vê pêvajoyê kirin? Niha ya girîng bersiva vê pirsê ye.

Tevgera Kurdî di meseleya lihevhatinê de gelek caran hate xapandin. Di vê pêvajoyê de jî ihti-mala xapandinê hebû lê dîsa tevgera Kurdî xwest ku îcar jî bi AKPê re bi riyekê aştiyane li ser meseleya Kurdî mizakere bike û bigihêje encamekê. Lewra miletê Kurd bi rastî jî miletikî aştiwaz e. Loma şer sekinand û 3 sal in li hêviya pêşdeçûnekê ye. Lê mixabin heta iro pêşdeçûnek çenebû û pêvajo xitimî.

Helbet di pêvajoyê de ni-yeta Tirkîyê bi temamî cuda bû. Wan dixwest ku bi vê pêvajoyê çekan ji destê PKKê bigrin, PKKê ji çiyan daxin û tasfiye bikin. Yanî divê em bizanibin ku Tirkîyê ti caran daxwaza statuya bo Kurdan qebûl nekir û wê neke ji. Ne tenê li Tirkîyê li her çar perçeyen Kurdistanê ji qebûl nake. Lewra statuya Kurdan li ser yerkperçebûna Tirkîyê weke xetereyekê dibine. Nîtekîm gava li Sûri şer derket û Kurdan jî axa xwe kontrol kirin ji vê yekê herî zêde Tirkîyê aciz bû. Ji bo ku pêşiyê li pêşdeçûna Kurdan bigre bi DAİŞe re hevkarî kir. Lê dît ku wê bi DAİŞe negihêje armancen xwe. Loma pişti êrişa Pirsûsê politikayen xwe guherî. bi Amerikayê re li hev kir û tevlî koalisyonâ navnetewî bû. Bi vê tevgerê dixwaze ku hevalbendiya Kurdan û dewletê Ewrûpî xera bike û pêşî li alikariya koalisyonê bigre.

De ka bifikirin. Dewleteke ku li derveyî sînorêne xwe statuya Kurdan qebûl nake wê çawa di nava sînorêne xwe de qebûl bike? Helbet qebûl nake. Loma em dikarin bi kurtî bêjin ev pêvajo ji bo ku PKKê ji çiyan daxin ceribandinek bû. Lê helbet Kurd jî ti caran ji daxwaza xwe ya statuyê nayêne xwarê. Di encamê de em dikarin bêjin ku, gava rewş ev be pêvajo mîvajo nameşe û nemeşa ji.

Di vir de pirsek tê bîra mirov. Madem pêvajo wê nemeşıya dewletê çîma zext û zordarıya li ser Kurdan, qedexeya li ser zimên hindik be jî sist kir?

Bersiva vê pîrsê pir hêsan e. Gelek sebebêñ wê he ne lê ez dixwazim çend sebebêñ sereke bêjim. Yek ji van ew e ku, di dema birêvebirina pêvajoyê de xwest ku miletê Kurd bikşîne cem xwe û destê xwe xurttir bike. Yek jî ew e ku, di vê dem û dewranê de berdewamiya qedexeya li ser zimên êdî ne mimkun e.

Gava em careke din vegeerin ser niyeta Tirkiyê ya li ser pêvajoyê em dikarin bêjin Tirkiyê hêvî dikir ku bi pêvajoyê çekêñ di destê Kurdan de bistîne, bi hinek heq û mafêñ piçûk ser vê meselê bigre. Lê di pêvajoyê de eqsulemel çêbû. Piştî sistkrina zextêñ li ser Kurdan Kurd bi nasnameya xwe hesiyan û şuûra Kurditîyê bilind bû. Her wiha konjoktura dinyayê jî li gel Kurdan bû û Kurd him li herêma xwe him jî li temamê dinyayê xurttir bûn. Helbet ev li xweşî

dewletê neçû. Piştî ku HDP'ê benda hilbijartinê vekir û bi 80 parlamentan kete parlamentojê hêrsa AKP'ê bi taybetî jî ya Serokkomar Erdoxan bêhtir rabû. Loma bi operasyonê eskerî û siyasi midaxale li pêvajoyê kirin û pêvajo fetisandin. Niha êdî em nikarin behsa pêvajoyekê bikin.

Lê rehet bin û ji bîr nekin, doza Kurdan heq e, ji ber ku heq e, ku hindik bin jî zeif bin jî Kurd wê miheqeq biserkevin.

TIRKIYE Û OPERASYONÊN DAWÎ

EHMED QASIM*

Li gor agahiyên fermî û bûyerên di va hefteya paşî de, xûya ye hikûmeta Turkiya bîyarênuh standine di derbarê şerê li dijî terorê de!.. Her weha di kongireya rojnemevanî de jî wisa tekez lê hatîye kirin ji alîyê serokê hikûmeta Turkiyeyê ve.

Di rastîyê de, ev gav hate avêtin wek biryar piştî lihevkirina Êran û dewletên 5+1 di derbarê çêkirina etomê ji alîyê Êranê ve. Bi wê lihevkirinê xûya ye terazîya navçeyê tête guhertin û rewşa asayışê li Sûrî jî dikeve ber ku, rîkeftinênuh xwe bavêjin meydana şer di bin navê şerê terorê de.

Teqînê Pirsûsê (Sirûcê) yê ku bi dehan sivil dane kuştin û bi dehan jî birîndar kiribû li roja 20/7/2015, bûye sedema rasteqînê ji hikûmeta Dawudoxlû re, ku biryara şerê li dijî terorê bistîne û bi hezaran leşker berê wan bide ser sînorê Sûrî di bin nav û yasayê bergirîya esayışî de li gor yasaya navdewletî jimar 52.. û tekez kir ku Daiş gefek e li ser asayışa Tirkî di demekê de, ku rîjima Sûrî nikare sînorê xwe bi Tirkîye re biparêze.. ji bilî ku Sûrî wek welat bûye rewangeha terorê û pirkân davêje dewr û berê xwe yê navçeyî, her weha Turkiya jî bi ber dikeve.

Wekî ku em dizanîn, ev guhertin û bûyerên ku li vê paşîyê rû dan, ew li dû biryara Turkiyê sebaret bi rewangeha Încîrligê ya firokên şer ku bi biryara navdewletî hatîbû avakirin li sala 1991 de bo parastina herêma Kurdistana Îraqê ji firokên

şer yê Sedam Husêni bi biryara 688 ya Encûmena esayışê navdewletî.. Erêkirina hikûmeta Tirkî bikaranîna vê rewangehê li dijî terorê û şerê li dijî Daişê, hişt ku Daîş gefan li hikûmeta Turkiyê bixwe, û teqîna Pirsûsê yek ji encamê wan gefan bû û her weha bû pêngava destpêkirina şer di navberê Turkiyê û Daiş de. Bi biryardana hikûmeta Turkiya KCKê û PYDê helwestên xwe li beramberî biryara hikûmeta Turkiyê aşkere kirin û gotin: "Eger Turkiya dest-têwerdanekî leşkerî dest pê bike û derbasî nav axa Sûrî bibe, em

ê berxwedaneke bêhempa li dijî wê kiryarê bikin û ji alîyê me ve wateya nameya aştî ji binî ve hildiweş..

Bê guman, ev rûdanênujen sebaret di vî şerî de, gu manêni bi tirs tîne nava hiş û mijûlbûna li ser pêvajoya mijarên berçav.. Gelo, rast e ew projeya aştîyê di nav Kurd û Tirkan de hilweş? Eger rast be, ci bi dû xwe ve tîne rojêv? Li hêleke din, rast e Tirkan gef li PYDê dixwarin bi destkeftinin YPGê li navçeya şerê li dijî Daişê, lê tê wê

wateyê ku PYDê û KCKê bi hev re gefan li dijî têwerdanekî Tirkî yê leşkerî li ser Sînorê Sûrî, wekî ku Turk dibêjin wê navbera Cerablus û Ezazê di bin kontrola xwe kin?

Lê tiştê balkêş bêdengîya Rêjîmê ya li şamê ye ku xwe li hember van bûyer û helwestan nalivîne.. Gelo, rast e berpirsyarî ya sînorê Sûrî û Tirkî ketîye destê PYDê û rêjîmê ti pêwendariya xwe pê re nemaye? Eger wer be yanî em bixwazin nexwazin di vî şerî de hêzên YPGê û Daiş dikevine yek eniyê li hemberî hêzên Turkiyê, ev jî rûyî rastîyê tev de diguhere û eniyênen şer jî ji alîyekî diçe alîyê din.

Tê xuyakirinê ku lîstikên mezin têne pêş û planên navdewl

etî di jor astêن bîrbirêن me re ne, di demekê de Tirkî bîryarê bistîne bo raghandina şer li dijî terorê, lê pê re KCKê û PYDê jî di rêzê terorê de bibîne û hêzên YPGê û YPJê ev saleke di şerekî rû li rûyê Daişê de ne.. Baş e, helwesta Emrîka wê cîbe li beramberî van bûyeran? İro şer li Qendîl e lê bivê nevê PYD layengerê Qendîlê ye divê bergirîyê li Qendîl bike li dijî Tirkî.. Bi vê gavavêtinê PYD dikeve rêzê Enîya Daişê li rarûyê hêzin Tirkî li ser axa Sûrî.

Di nav xwe de jî Tirkan dest bi opersyoneke fireh kirîye li dijî layengerên Daişê û liv û xebata wî wê berdewam be û metirsîya layengirên KCKê û HDPê ku bi sedan ew binçav kirine. Şiya sozên Dawudoxlî ev kiryarêن hikûmeta

xwe aşkere daye xuyakirin ku ew yet ji bîryarênen xwe venagerin..

Lê bê guman li hember vê bîryarê wê kiryarênen germ werne holê û berê Tirkiya bidin metirsîyake rast-teqîne, di demekê de ku rikberîya AKPê gefen mezin lê dixwe tenê ji bo ku wê bixin kirîzeke neçar.. Lê di vê dawîyê de dengvedaneke din heye, dibêjin Serokkamarê Tirkiya Receb Teyib Erdogan guftogoyekê li ser avakirina hikûmeteke teng dike, wekî hikûmeta birêvabirina kirîzê, yanî tê wê wateyê, hikûmetekî leşkerî bi kincên sivil.. Di bir û bawerîya min de eger ev hikûmet were rû, bawer dikim guhertinên mezin li pêş me hene.. Pêwîst e Kurd jê re amade bin.

* Nûnerê Partiya Pêşverû Li Stenbolê

MEBESTÊN MUHTEMEL YÊN ÊRÎŞA PIRSÛSÊ

Bextewer Semsûrî

20'ê Temûzê li Pirsûsê 32 can bi êrîşke menfûr jiyana xwe ji dest dan. Hemî jî hê ciwan bûn. Xewn û xeyalên wan hebûn. Ji bo aşîtî û aramiya mirovahiyê berê xwe dabûn Kobanê da ku herin li wir ji bo zarokên sêwî parqên listokan çêkin. Lê mixabin xwînmêj bûne bombe û jiyana ew insanên xort û ciwan reş û tarî kirin.

Gelo kî bû an kî bûn

rêexistina DAİŞ'ê ye. DAİŞ cara pêşî êrîşî Kurdan nake. Berî hilbijartinan li Amedê jî dema mîtînga HDP'ê bombeyek teqand û li wir jî 4 kes mirin bi dehan kes jî birîndar bûn. Yanî ci li Tirkîyê ci jî li Sûriyê DAİŞ Kurd xwe re kirine hedef. Lîgelo çîma Kurd? Lewra gava derdê wan dîn û diyanet be an jî mezhebparêzî be divê hedef û armanca wan ne Kurd bin.

xebatkarên xwe yên qonsolxaneyê nekişandin û hişt ku ew di destê DAİŞ'ê de bibin rehîn. Piştre evrehînên di destê DAİŞ'ê de bi mehan ji xwe re kire hincet û nekete nav koalîsyona navnetewî ya li dijî DAİŞ'ê. Jê pê ve heta demeke dirêj ji DAİŞ'ê re nikarîbû bêjî terorîst.

Helbet meseleya sînor jî ev qebûl (fêhmiyet) xurttir kir. Lewra mîlîtanen biyanî yên DAİŞ'ê di ser

ev insanên hov? Sebeb û mebestên vê êrîşê çibûn? Bi rastî ti caran mirov nikare bersiveke rast bide pirsên bi vî rengî. Lê mirov dikare ji daneyên mewcûd hinek texmînan bike. Ez jî dixwazim şiya daneyên mewcûd texmînen xwe yên di derbarê vê êrîşê de binivîsim.

Pêşî divê mirov li ser nasnameya êrîşkar bisekine. Şiya agahdariyên dawî êrîşkar endamê

Helbet rêexistin pir caran berî ajandayên xwe xizmeta ajandayên xwedîyên xwe dikin. Gelo xwedîyê DAİŞ'ê kî ye an jî kî ne? Ajandayên wan ci ne? Niha di derheqê DAİŞ û hevalbendên wê de hinek qebûl he ne. Yek jî van qebûlan ew e ku Tirkîyê ji bo plan û projeyên xwe yên nava Sûriyê bi DAİŞ'ê re hevalbendiyê dike. Helbet ji bo çêbûna vê qebûlê jî gelek sebep he ne. Mesela gava DAİŞ Mûsil dagir kir Tirkîyê

Tirkîyê re bi rehetî dihat û diçûn. Sînor vege riyabû kevgîrê. Îdî tenêne Kurdan, welatên Ewrûpî jî behsa vê yekê dikirin. Tew Serokê Amerîka jî di demên dawî de ev mesele anî zimên û Tirkîyê hişyar kir. Endamên DAİŞ'ê li her derê welêt bi rehetî digerin. Di bin navê komeleyan de ji bo rêexistinê alîgir û alîkarî top dikin. Tew carna li navenda bajaran propagandayê dikin û mixabin dewlet jî sey

ra wan dike. Heta niha bi dehan êrîş çêbûn li ser HDP'ê - êrîşkarê Amedê ne tê de- hema bêjin ti êrîşkar nehatin girtin. Helbet ev jî dibe sebeba şik û gumanên di derbarê têkiliyên dewlet û DAÎŞ'ê de.

Ew çekêن ku bi qamyonan dicûn Sûriyê jî hê eşekere. nebûne ka gelo ji kê re dicûn. Her wiha gava Girê Spî kete destê Kurdan û DAÎŞ ji wir hate dûrkirin him hukimet him jî medyaya nêzî hukimetê rabûn ser piyan û qiyamet rakirin. Hinek rojnameyan di manşetên xwe de cih dane gotinên weke "PYD ji DAÎŞ'ê xetertir e." Hukimetê behsa şer û qirêne kir û bi hezaran esker hinerte ser tixûbê Rojava.

Gava em van daneyan tînin cem hev derdikeve holê ku Tirkîyê ji destkeftiyên Kurdan aciz e û ji bo ku van destkeftiyan pûç bike dikare her tiştî bike. Loma em dikarin bêjin ew fêhmiyeta di hişê insan de bela sebeb çênebûye. Piştî fêhmiyeta di derbarêtékiliyên Tirkîyê û DAÎŞ'ê de em dikarin li ser armancên vê êrîşê çend analîzan bikin.

zê tine ye. Piştî vê êrîşê hincet- eke Tirkîyê çêdibe ji bo herêma ewle. . Yanî dikare bêje; "li aliyê Sûriyê rêxistinên terorîst he ne. Ji wir derbasî Tirkîyê dibin û li nava Tirkîyê çalakiyên terorî pêk tînin. Ji bo ku ez bikaribim pêşî li van êrîşan bigrim divê ez li aliyê sînor yê din tedbîrên xwe bigrim."

Êrêşen li ser Kurdan him yê berî hilbijartinê him jî yê

piştî hilbijartinê mirov nikare ji hilbijartinan cuda bifikire. Lewra Kurd cara pêşî di wasatekî aram de ketin hilbijartinê û serkeftineke mezin bi dest xistin. Yanî pêvajo bêhtir kêrî Kurdan hat. Helbet gelek insan jî ji vê yekê aciz in. Ew kesên ku ji vê aciz in niha dixwazin HDP'ê ji nû ve bikşînin nava şîdetê da ku sempatîzan û layengerên HDP'ê bitîrsînîn û ji HDP'ê dûr bikin. Divê Kurd îcar nekevine vê dafikê. Lewra di van salêن dawî de Kurdan bi xêra pêvajoya aşîtiyê ji bo xebatê çandî, hunerî, sîyasî (h.w.d) derfetek dîtin. Di encama van xebatan de şuûra Kurdiyyê pir zêde bû û Kurd li xwe vege riyan. Şerekî muhîtemel dibe ku van pêşketinan bifetisîne. Loma divê Kurd hişyar bin.

Armanceke din ya vê êrîşa menfûr dibe ku pêvajo be. Vê armancê jî em dikarin bi du awayî binirxînin. Ya pêşî kesên ku dixwazin vê pêvajoyê qut bikin dibe ku bi vê êrîşê dewlet û PKK'ê careke din bera hev bidin. Yanî dixwazin agirê şer ji nû ve pêxin û li dora wî agirî kom bibin û xwe pê germ bikin. Ya duduyan jî dibe ku hukimet ji bo qutkirina pêvajoyê vê êrîşê bi kar bîne. Lewra piştî mutabaqata Dolmabahçeyê Serokkomar maseya pêvajoyê qiliband û Înkara pirs-girêka Kurdi kir. Ji wê rojê pê ve pêvajo sekiniye. Di navbera HDP û hukimetê de, di navbera HDP û Îmraliyê de têkilî qut bûne. Rewş ev e lê ji ber ku milet piştevaniyeke xurt dide pêvajoyê kes naxweze ku bibe sebeba pêvajoyê. Loma her kes dixwaze ku hemleya pêşî aliyê din bike.

Di dawiya nivîsê de ez ji bo ew ciwanên şehîd rehma Xwedê Teala, ji bo birîndaran şifaya xêrê û ji bo xîzm û eqrebeyên wan jî sebra Hz. Yusuf dixwazim.

POLÎTÎKAYÊN TIRKIYÊ YÊN LI SER ROJAVA

Mustafa Dildar

Di 6'ê Cotmeha 2014'an de Serokwezîr gotibû "Kobanê ket dê bikeve". Tirkiyê yekem car niyeta xwe bi vî awayî eşkere kiribû. Piştî vê gotinê agir bi her derekê ket 52 kes çûn ber rehma Xwedê. Beriya vê gotinê jî li Stenbolê - Omerlî - di cejna Remezanê de çar hezar sempatîzanên DAIŞ'ê nimêja Cîhadê kîrin û paşê şerê Kobanê dest pê kir.

Bi vî awayî Tirkiyê dê destek bida DAIŞ'ê û Rojava wê biketa. Ku Rojava biketa li Tirkiyê bandora Kurdan li ser pêvajoyê nedima. Anglo hem Rojava diket hem jî li Tirkiyê Kurd bê hêz diman û her tişt safî dibû bi destê DAIŞ'ê. Loma heta ku ji destê Tirkiyê hat destek da DAIŞ'ê bi tiran çek da wan û sinor negirt û DAIŞ eşkere diçûn dihatin.

Piştî şerê Kobanê, Kurdan ji bo parastina Kobanê ji bo alîkariya insanî ji Tirkiyê daxwaziya qorîdorekê kîrin. Lê Tirkîye astengî derxistin heta ku Amerika kete navberê. Paşê qorîdor hat vekirin û peşmerge çû alîkariya Kurdan. Kobanî rizgar bû. Şer dewam kir heta ku Girê Spî ji DAIŞ'ê hat paqîj kîrin. Piştîre Cizîr û Kobanê bûne yek, li Tirkiyeyê jî Kurd benda hilbijartinê hilweşandin û AKP ji hukumetê ket. Wê demê weke gurê har Tirkîye mîna ku teze her tişt ferq bike. Dîjmînahîyeke dijwar dest pê kir. Paşê Serokkomar Erdogan di daxuyaniyeke xwe de got 'Ez bang didim hemû dinyayê, berdêla vê çi dibe bibe li Bakûrê Surî, li Başûrê Tirkiyê em ti car an nahêlin ku dewletek were damezirandin.' Ev rovanşa di hilbijartinê de ku Kurda gotibû" Em te nakin Serok"bû.

"Paşê Serok-komar Erdogan di daxuyaniyeke xwe de got 'Ez bang didim hemû dinyayê, berdêla vê çi dibe bibe li Bakûrê Surî, li Başûrê Tirkiyê em ti car an nahêlin ku dewletek were damezirandin.'
Ev rovanşa di hilbijartinê de ku Kurda gotibû" Em te nakin Serok"bû.
Piştî vê bûyerê jî hat zanîn ku pêvajo-mêvajo hemû tişt derew bûye û her tişt ji bo Serokatiyê bûye."

Piştî vê bûyerê jî hat zanîn ku pêvajo-mêvajo hemû tişt derew bûye û her tişt ji bo Serokatiyê bûye.

Paşê AKP, bi teqîna Amedê û Pirsûsê şer kişand nav Tirkiyê. Kurd hatibûn kuştin. Yen ku bi destê wan kuştin qewimîbû, dewletêne derve ji wan re sersaxî dişandin. Mizansenek li dar xistin û di teqînan de Kurd hatin kuştin lê Tirkiyê got DAIŞ' êriş li min kiriye û ez ê operasyona DAIŞ'ê bikim. Lê niyet xirab bû û hez dikirin ku Efrîn û Kobanî negihîjin hev. Kurd ji hev cuda bimînin. Ku Efrîn û Kobanî bigihîje hev têkiliya Tirkîye û DAIŞ' ji hev qut dibe. Problem ev e. Ji bo wê, Tirkîye xwe xist navberê û Incîrlîk vekir û ket koalisyonê ku hem tekiliya xwe DAIŞ'ê re dewam bike hem jî Kurda ji hev biqetîne û ji hev qetî bihêle.

Amerikayê şas fêm nekin. Amerika tu caran hêzên Rojhilata Navîn ji xwe naxeyidîne. Hinek caran bi Kurdan re û hinek caran bi Tirkîan re dikeve têkiliyê. Sala tê, hilbijartin heye û edî Obama tune ye û ihtiîmaleke mezin dê Cumhûriyetparêz wê bibin Serokê dewletê. Wê çaxê ji Kurdan re zêdetir baş e. Tirkîye bi destê Amerîka tê sekinandin û heke Tirkîye dijminahî nekira Kurd li Sûrî dê di demeke nêz de bigihîştina armansa xwe. Tirkîye dikare tehîr bike lê nikare bibe asteng. Heke ku hukimeta AKP'ê ji Kurden Sûrîye re astengî dernexista gelê Tirk tu caran ji bo dewletbûyîna Kurdan pirsgirêk derne dixist. Şerê dawî ji bo vê yekê derxistin ku cenaze werin û tişten ku Kurdan qezenç kîrin pûc bibin

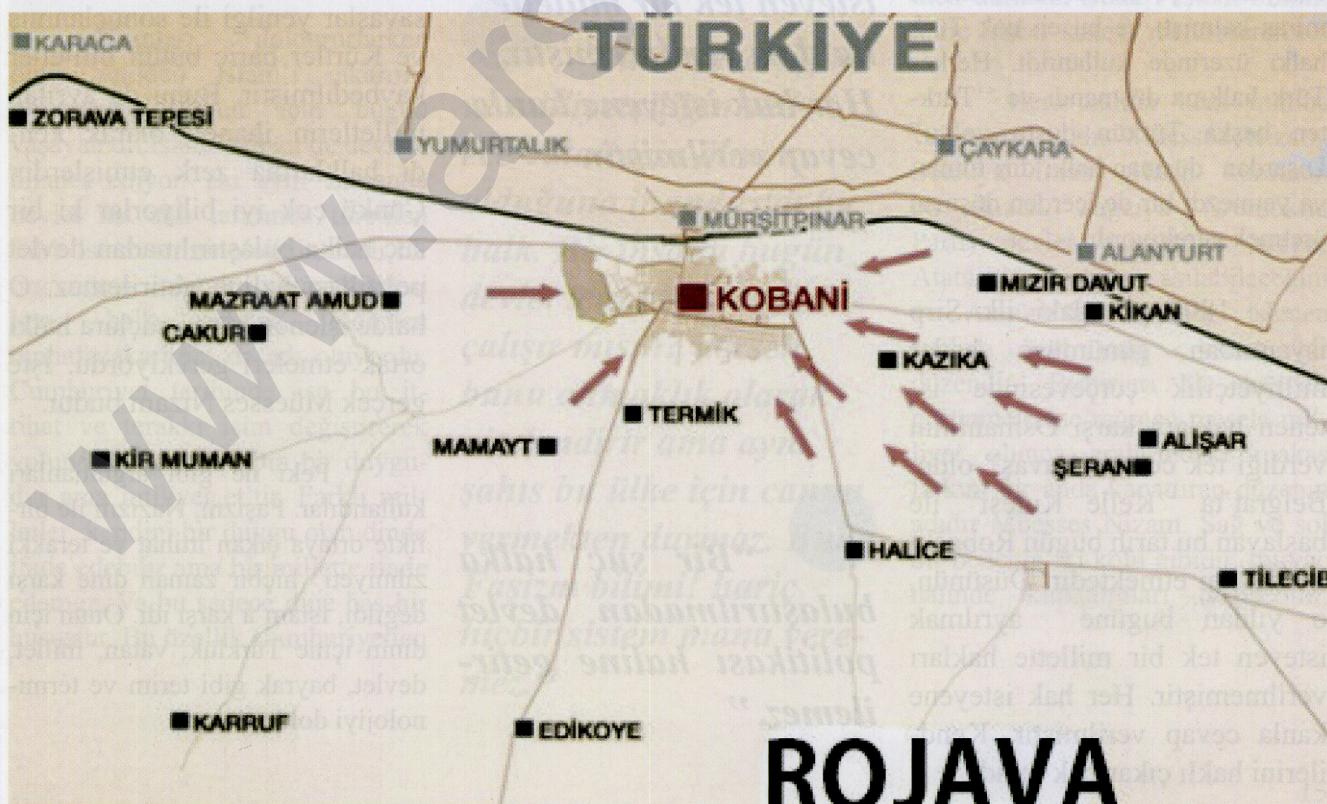
û gelm Tirk jî ji bo hatina cenazeyan bibe dijminê qezencên Kurda,

Şerekî derewîn bi DAIŞê re dest pê kirin da ku rengê hevpariya DAIŞê ji ser xwe bavêjin. Lê êdî dinya dizane ku xeynî Tirkîyê kes aw qas alenî destekê nade DAIŞê.

Di demên dawî de di çapemeniyê de cîh girtku di navbera Efrîn û Kobanê de deverej ji bo Tirkmenan tê çêkirin. Penç hezar Tirkmen li Tirkîyê perwerdehî dibînin. Tirkîye bi Tirkmenan Kurdan ji hev cuda dike û paşê ji li Tirkîyê behsa biratiyê dike. Biratiya wiha gur jî nake.

Sala 2004'an de li Qamişlo di musabeqaya fitbolê de Ereban heqaret li Kurdan kir û piştê wê serhildanekê des pê kir. Nêzê 200 Kurd hatin kuştin û di dawîyê de Esad bi zilmê serhildan fetisand wê demê Serokwezîr Erdogan Telefon vekir û ji bo fetisandina sehildana Kurdan

“Şer di erdnigariya kê de be yê mafdar ew e. Kurd iro ji bo erdê xwe şer dikin ne ji bo hegemonyayê. Tirkîyê dibêje Esad li Kurdan zilm kiriye, gere Kurd li hemberê Esad şer bikin. Ev tê meneyê gelo? Heta iro Tirkîyê jî li Kurdan zilm kiriye îcar Kurd gere li hemberî Tirkîyê jî şer bikin ecep hûn wiha dibêjin me rind fêm nekir?”

Esad pîroz kir. Her kes dizane û di internetê de cîh girtiye ku Esad û Erdogan bi malbatî hev dibînin û navbera wan xwes e. Lê belê iro navbera wan xirab bûye dibêjin bila Kurd bi Esad re şer bikin. Ev ne cahiltî ye, ev durûtî ye. Di navbera Kurdan û Esad de 200 Km heye. DAİŞ û El Nusra hene. Kurdên de verên xwe bihêlin û ji van hêzan derbas bin û bi Esad re di erdinîgarîya Ereban de şer bikin. Ji bo ci?

Şer di erdnigariya kê de be yê mafdar ew e. Kurd iro ji bo erdê xwe şer dikin ne ji bo hegemonyayê. Tirkîyê dibêje Esad li Kurdan zilm kiriye, gere Kurd li hemberê Esad şer bikin. Ev tê meneyê gelo? Heta iro Tirkîyê jî li Kurdan zilm kiriye îcar Kurd gere li hemberî Tirkîyê jî şer bikin ecep hûn wiha dibêjin me rind fêm nekir?

Müesseses nizam en büyük suikasti ülke halkın kışlığı üzerinde yapmaktadır ki mutlak itaat eden fertler yetişsin. Onun için vatan, millet, devlet, bayrak gibi duyguları eğitim vasıtasyyla dini bir vecibe gibi vatandaşşa zerk edip bu duyguları sürekli kullanmak üzere hazır bekletiyor. Halkta bu duyguları diri tutuğun zaman gereğiinde aç bırakırsın, aç bıraktığın halka iki yardım yaparsın yardımsever olursun. Şehir içi otobüslerde tiklim tiklim ve ayakta saatlerce trafik çeker ama aklına bunu düzeltmek gelmez, hastanelerde saatlerce kuyruk bekleyebilir, prosedürlere uymak için önüne konan maddelere karşı söylenilir ama boynu kıldan incedir. Gereğinde saatlerce başka ülkelerdeki güzel uygulamayı övebilir. Doğruluk ve dürüstlükten bahseder ama rüşvet verip işini erken halletmekten geri durmaz. En vatansever geçenin bile devlete vergi vermemi aptallık sayabilir ve mümkün olduğunda az göstermeye çalışır. Bir yerde arıza meydana geldiğinde sorumlu herkese saymaktan geri kalmaz çünkü kendinden biliyor mutlaka birinin ihmaliinden kaynaklanıyor. 20 yaşında herkes askeri fabrikasyo

“Eskiden devletin ali menfaatleri için tali menfaatlere bakılmaz” denirdi. Şimdi ise “Konu vatan ise gerisi teferuattır” deniyor. İnsan hayatı teferuattır, insanı yaşam teferuattır, ilerlemek teferuattır, müreffeh seviyeye çıkmak teferuattır.”

nun çarklarından geçer ona göre uzunlukları kısaltılır ve gerekli şekil verilerek devletin mutlak büyülüğu kabul ettirilir. Ve bu vatandaş için öğrenilmiş çaresizliktir.

“Eskiden devletin ali menfaatleri için tali menfaatlere bakılmaz” denirdi. Şimdi ise “Konu vatan ise gerisi teferuattır” deniyor. İnsan hayatı teferuattır, insanı yaşam teferuattır, ilerlemek teferuattır, müreffeh seviyeye çıkmak teferuattır.

Tarihten bir örnekle pekiştirelim: ABD ‘nın 1913-1921 yılları arasında başkanlığını yapan Woodrov WILSON ilk Kamu Yönetimi makalesi olarak adalandırılan ‘The study of Administration’ da; ”Bir neslin sadece bir prensibin gerçekleşmesinde yardım edebilecek gözü ile baktığı müseseler, ikinci nesil tarafından bu prensibi gerçekleştiren en yakın vasita olarak saygı görmektedir, daha sonra gelen nesil ise prensibin kendisini kutsallaştırmaktadır.” demektedir. İbni Haldun ise bir nesle 40 yıllık ölüm biçmekte yani her 40 yılda bir nesil değişmektedir. Yani Cumhuriyet kurulalı beri 3 nesil geçti. İşte içinde bulunduğuuz dönem geçmişteki yapılan yanlışların kutsallaştırıldığı dönemdir. Bu da Müesses Nizamın günümüz versiyonunu oluşturmaktadır.

Sonuç olarak; mevcut Müesses Nizam şu mihvalde son şeklini almıştır. 400 yıl boyunca Balkanlardan ve farklı Coğrafyalardan din adı altında Türkleştirilen farklı milletlerin son yüzyılda ise bu şahısların Türklüğü neredeyse bir din haline getirip başta kendilerini devşirenleri ve sonrasında ise bu coğrafyadaki herkesi ”ulus devlet” adı altında bu dine devşirmelerinden veya zorlamalarından doğan bir nizamdır Müesses Nizam.

AŞTÎ JIYAN E, ŞER MIRIN E

Siyabend Rûken

Piştî du salan ji nû ve di navbera dewlet û PKK'ê de pevcûn derket. Ya rast ez naxwazim li ser sebebên vê pevcûnê bisekinim. Ez dixwazim demên şer û aştiyê bidim ber hev û şiya encamên ku derketin holê tehlilekê bikim.

Ne tenê li Tirkiyê li her çar perçeyên Kurdistanê bi salan hebûna Kurdan, heq û mafêñ wan hatine înkarkirin. Kesêñ ku doza heqê Kurdan kirin jî hatin înfazkirin. Di demên wisa de têkoşîna çakdarî ji bo ispata hebûna xwe lazim bû. Lewra bi riyê aştiyane Kurdan li her çar perçeyên Kurdistanê tiştek bi dest nexist. Ya rast li her çap perçeyên Kurdistanê taybetmendiyêñ cuda he ne. Loma divê rê û rîbazên têkoşîna azadiya Kurdan jî cuda be.

Gava Kurdan li Îraqê li dijî Sedam şer dikir Sedam diktatorekî xedar bû û têkoşîna bi Sedam re meşrû bû. Ji ber ku Sedam xetereyek bû li ser aramiya Rojhilata Navîn û dinyayê, gelek dijmin jê re çêbûbûn.

Loma alîkarî û piştevaniyeke gerdûnî jî çêbû ji Kurdên Başûr re. Bi xêra vê piştevaniyê jî Sedam têk birin û iro gihane azadiya xwe. Ji niha pê ve çekên di destê Kurdên Başûr de ne ji bo êrîşkirinê ji bo parastina ax û namûsa Kurdistanê ne

Ji ber ku axa Kurdan hatiye parvekirin, ji ber ku hebûna wan hatiye înkarkirin, ji ber ku çand û zimanê wan hatiye qedexekirin heqê Kurdan e ku têkoşîna çekdarî bike. Feqet tişa ku min dîtî heqbûna têkoşîna çekdarî, feyde û zerarêñ wê li gorî zemanê diguhere. Mesela li Sûrî heta 5 salan berî niha eger Kurd li dijî rejîmê rabûna ser piyan û têkoşîna çekdarî bikirana ez bawer im wê weke terorîst bihatina qebûlkirin û kesekî jî piştevaniya wan nedikir. Lê iro Kurdên Rojava ji ber ku bi rejîma zalim re û bi rîexistina hov ya terorîst DAİŞ'ê re şer dike di çavê dinyayê de weke qehremanekî tê dîtin. Ev jî faktora dem û dewranê ye. Iro li Rojavayê

Kurdistanê têkoşîna çekdarî ferz e li hember dijminen hov û xedar. Ji bo vê yekê dem û dewran jî şert û şirût jî musâid in. Kes nikare bêje Kurd ê li Rojava bi siyaseta sivil heqê xwe qezenç bikin.

Li Tirkiyê jî heta demekê hebûna Kurdan hate înkarkirin. Heq û huqûqa Kurdan hatin binpêkirin. Loma ji bo ispatkirina hebûna Kurdan têkoşîneke çekdarî lazim bû. Feqet niha êdî dewlata Tirkî hebûna Kurdan qebûl dike. Ji niha pê ve ji ber şert û şirûtên Tirkiyê divê êdî Kurd li Tirkiyê ji bo heq û huqûqa xwe giraniya xwe bidin ser têkoşîna siyasî. Lewra Tirkiyê ne weke Îraq û Sûriyê ye. Tirkiyê endamê NATO'ye û mutefîkê Amerîkayê ye. Kurd ci qas heq bin jî niha nikarin li hemberî Tirkiyê piştevaniyeke gerdûnî bigrin. Di şerekî wiha bê muwazene de zerarê mezin wê bigîhêje Kurdan. Loma divê di demeke zû de ev şer were qedandin û maseya mizakereyê ji nû ve bê danîn.

Eger em dema pêvajoya aştiyê û dema şer bidin ber hev em bi rehetî dibînin ku berjewendiyên Kurdan di pêvajoyê de ye. Mesela ji aliyê çand û zimanê ve di van çar salên dawî de pêşdeçûneke gelekî mezin çêbû. Ew zimanê li ber mirinê ji nû ve can da, bi ser xwe ve hat, pêş ket û xurt bû. Televîzyon, radyo, rojname, kovar û pirtûkên nû hatin nivîsandin. Gelek insan li zimanê xwe vegeriyan. Hînî

“Eger em dema pêvajoya aştiyê û dema şer bidin ber hev em bi rehetî dibînin ku berjewendiyên Kurdan di pêvajoyê de ye.”

Helbet ev jî dibe sebeba xurtbûn û belavbûna çand û zimanê Kurdî. Niha şerekî nû ez dibêjim qey wê bibe sebeba windakirina van destkeftiyan. Lewra gava mirin hebe xwîn hebe, axaftina li ser van ne mimkun e.

Eger em ji aliyê siyasî ve lê binêrin em dibînin ku piştî despêkirina pêvajoyê gelek partiyên Kurdan vebûn. Li Kurdistanê siyaset geş bû. Reng û dengêن cuda derketin holê.

Kurdî bûn. Îdî Kurdî hindik be jî, kêm be jî bûye zimanê debarê. Vê yekê jî pêşî li Kurdî vekiriye û her roja ku diçe jî zimanê Kurdî pêşde diçe. Di demen zor û zehmet de, di demen şer de gelek insanên ku Kurdbûna xwe vedîşartin di pêvajoya aştiyê de ji ber ku rehetiyek çêbûye him îtírafa Kurdbûna xwe dikin û him jî dixwazin ku çand û zimanê xwe bielimin.

“Niha şerekî nû ez dibêjim qey wê bibe sebeba windakirina van destkeftiyan.”

Partiyên bi navê Kurdistanê hatin vekirin. Di hilbijartinê dawî de (çi yên mehelî ci jî yên giştî) partiyên Kurdî serkeftinên mezin bi dest xistin. Belê ez naxwazim ku tabloyekî bêkemasî bidim ber we. Hê li pêşıya azadiya Kurdan riyekê dûr û karêñ zêde he ne. Lê dîsa jî tişa ku me di van salên dawî de tecrûbe kirî ew e ku, aşî baştir e ji şer. Lewra di şer de Kurd canê xwe, xwîna xwe, malê xwe winda dikin.

Belê zerar ji bo herdu aliyan e lê ji bo ku Kurd zeif in zerara mezin helbet Kurd dibînin. Her wiha di van salên dawî de îtîbara Kurdan li temamê dinyayê zêde bûbû. Lê piştî şerê dawî ji nû ve her kesî behsa terorê kir. Ya rast em sebeba vî şerî dizanin. Lêzanîna me pêsiyê li hinek tiştan nagre. Di siyaseta dinyayê de ya girîng menfaet û fêhmiyet e.

Di pêvajoya hilbijarti

*“Her wiha di
van salên dawî de
îtîbara Kurdan li
temamê dinyayê zêde
bûbû. ”*

xwe yên çapemeniyê mesele şewişand û fêhmiyeta di derheqê Kurdan de berevajî kir. Belê di pêşerojê de ci dibe em nizanin, lê ya ku em dizanin iro têkoşîna çekdarî li Tirkîyê zerarê dide Kurdan. Loma divê PKK guh bide birêz Ocalan û li şûna têkoşîna çekdarî, têkoşîna siyasî xurttir bike. Di vir de bila xelet neyê fêhm kirin. Ji ber şerê dawî em PKK'ê suçdar nakin. Di vî şerî de tesîra hukimetê jî heye. Tişa ku ez

nan de ji bo ku Kurdan di bin bendê de bihêlin gelek êrîş çebûn. Lê bi rastî pêşengên Kurdan li hemberî van tehrîkan sebra Hz. Eyüp nîşan dan, bersiv nedan û neketine dafika xêrnexwazîn Kurdan. Lê piştî hilbijartinan PKK'ê xwe ranegirt û li hember êrîş û operasyonê dewletê dest bi çalakiyan kir. Piştî wê demê, dewletê bi derfetê

*“ji bo berjew-
endiyêñ Kurdan divê
Kurd ïcar fedaka-
riyê bikin û vejerin
rewşa nepevcûniyê.”*

dixwazim bêjim ji bo berjewendiyêñ Kurdan divê Kurd ïcar fedakariyê bikin û vejerin rewşa nepevcûniyê.

Di dawiya nivîsa xwe de ez dixwazim dîsa bal bikşînim ser dem û dewranê. Niha şerekî bi vî rengî dibe ku li Tirkîyê zerarê bide HDP'ê li Rojava zerarê bide YPG'ê û li Îraqê jî zerarê bide temamê Kurdistanê.

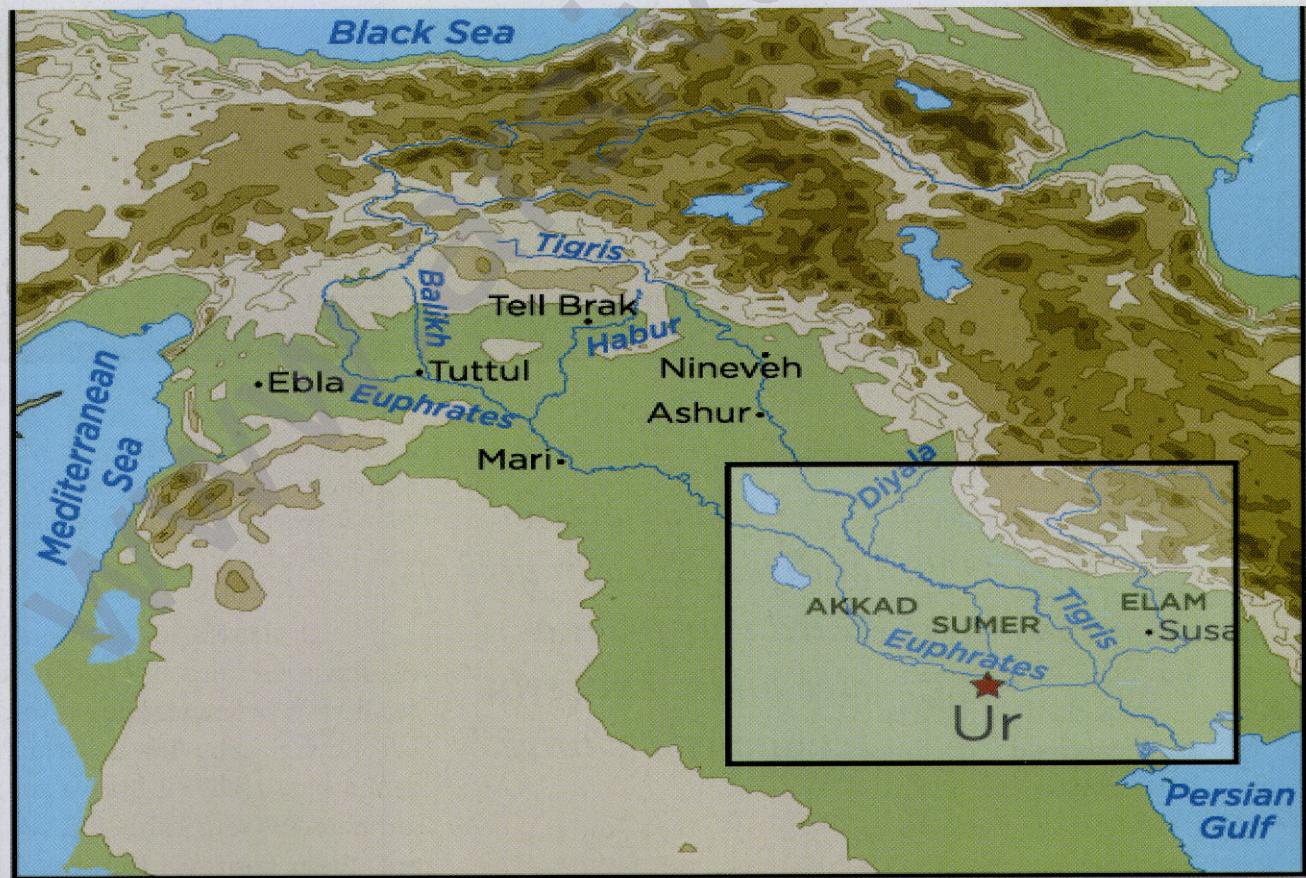
Mezopotamya

Ebûbekîr Badîlya

Mezopotamya peyveke Yûnanî ye û tê wateya “navbera du çeman”. Di nexşê de navbera her du çemên mezin Firat û Dîcle weke Mezopotamya tê binavkirin. Vêga Mezopotamya: ji Kurdistana Bakûr dest pê dike, Iraq, Sûriye û nîvê Îranê hildide hundirê xwe. Ev erdnîgarî di dîroka dinyayê de ciyekî pir muhîm digre.

Dîrokzan di van meseleyan de heman difikirin:

- Li dinyayê “çandiniyê” ewil li vir dest pê kirye.
- Nivîs ewil li vir ji aliyê Sumeran hatiye nûvedan.
- Teker dîsa ji aliyê Sumeran ve hatiye nûvedan.
- “jiyana bajarî” ewil li vir dest pê kirye. Ya rastî li dinyayê bi van taybetiyênen xwe Mezopotamya bûye navenda jiyanê.

Deşta Mezopotamyayê

Hem jiyanê hem jî mirinê ewil li vir dest pê kiriye

Mixabin Mezopotamya tenê bi tiştên baş nayê fêhmê. Qederâ van deran her sedsalê hemasa wek niha derbas bûye; Mezopotamya bûye navenda şer û qirênan jî. Em dikarin bêjin ku, sedsala bê şer li vir qet derbas nebûye. Mixabin axên vê derê li şûna avê bi xwîna mirovan hatiye avdan. Hesabê her kesî li vir qewimiye. Werin em di serê serî de dest pê bikin, ka di dîroka mezopotamyayê de ci tişt bûne, em qasî zanîna xwe bi we re parve bikin.

Tê gotin ku ewil li Sûriyê xwîne insên hatiye rijandin, ciyê ku zarokên Hz. Adem; Habil û Kabîl bi hev re şer kirine û Kabîl birayê xwe Habil kuştiye ew der di nava axên Suriyeyê de bûn. Pirtûkên mexazî pir li ser van deran disekeinin, paşê jî hinekî dîsa pêşde diçin, behsa

vî wextî dikin (Axîr zeman) û bi berdewamî dibêjin; şerê dinyayê yê dawî wê ji van axan derkeve û xwîna mîlyonan mirov wê li vir birije û ev şer wê pir bidome û paşê jî qiyameta dinyayê ewil wê ji vir dest pê bike. Paşê jî mehşerê li vir bicive. Mesele wisa dirêj dibe diçe.

Tenê pêxemberê ewil Hz. Adem û zarokên wî li vir nejiyane, piştî wî jî serpêhatiya pir pêxemberan li vir derbas kiriye.

Bavên pêxembera Hz. İbrahim li vir dew û doza xwe meşandiye, Nemrût di van axan de li hemberî Hz. İbrahim sekiniye û ciyê wî yê avêtina êgir li Rihayê ye.

Hz. Yûnis li Mûsûlê li Nînovayê ji ommeta xwe xeyîdiye û ji wan qetiyaye.

Hz. Eyub li Herranê nexweş ketiye û li vir sebir kiriye. Wexta ku cîranê wî ew ji taxê derxistine, şkefta ku di tê de ma ye li Rihayê ye û hê jî serdanêş şikeftê roj bi roj zêde dîbin.

Hz. Salih, Hz. İshak û Hz. İlyas hersêka jî li Şam û derûdora Şamê peywirên xwe kirine. Pir pêxemberan li van erdan îrşad û teblîx kirine.

Ji bo misilmanan jî erdnî-gareke pir bi bereket e

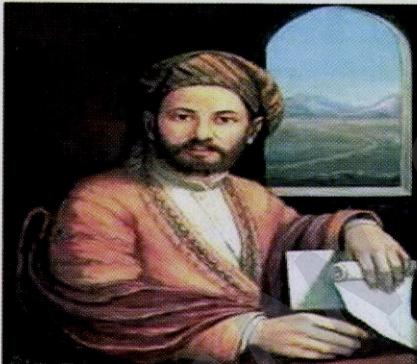
Belê ev ax ji aliyê olê ve ciyên pir girîng in û piştî İslamiyetê jî girîngiya xwe berdewam kiriye. Di dema Hz. Omer de hemû Mezopotamya ketiye bin bandora misilmaniyê. Paşê gelan eşîr bi eşîr misilmanî pêjiran

dine û ketine xizmeta İslamiyetê.
Alim û misilmanên herî mezin ji
vir derketine.

Ebdulqadîrê Geylanî
(1077 - 1166): Damez-
rênerê tarîqata Qadîriyê ye

El Cezerî El Kurdî (1136 – 1206): Zanyarekî pir navdar e. Li dinyayê xebatê mînaka robot ewil wî çêkiriye. Wisa tê pêjirandin, li ser sîbernetikê îcadêن wî hene.

Abdulbasid Abdussamed (1927 - 1988): Hafizekî pir navdar e. Li Qahîrê jiyaye û Kurd e û Kurdbûna xwe qet veneşartiye.

Elî Harîrî (1009 – 1080): Li Hekkariyê hatiyê dinê. Li gorî hin jêder-kan helbestvanê Kurdî yê yekemîn e.

Ehmedê Xanî (1650 - 1707): Nivîskarê Mem û Zînê ye, nûbihara piçûkan jî nivîsiye. Mamosteyê Kurdî yê yekemîn e.

Caban El Kurdî, Meleyê Bateyî, Mevlana Xalîdê Baxdadî, Selahaddîn Eyyûbî, El Dinaverî, Suhrewerdî B. Seîdê Kurdî, Şêx Seîd, Seyîd Riza... hwd lîste wisa dirêj dibe diçe. Jixwe di me dresseyen Kurdistanê de pir Alim û mirovên pêşeng derketine û xizmeta misilmaniyê kirine.

Li vir hemasa xwîn hatiye rijandin

Ev der her tim hemasa bûne qada şeran. Dewletên mezin hemasa ji bo vê derê şer kirine: Îstîlaya Moxolan,

Sefera mezin ya rojhilate a Îskenderê Mezin,
Şerîn Bîzans û Artêşen İslâmê,
Şerîn Sasaniyan û Ereban,
Şerîn Osmaniyan û Farisan... hwd hemû li Mezopotamya û ji bo Mezopotamyayê qewimîne.

Ev şer, hê jî didomin Tiştekî wiha xerîb heye ku mirov ya rastî pir şaş dimîne lewra erdên Mezopotamyayê ciyekî pir dewlemend e. Him ser erdê him jî bin erdê bi dewlemendiyan tijî ye. Lê mixabin tiştekî wiha ye ku ev dewlemendî bûne sedema şeran, mirinan û dijminiyan. Ne gelên vê derê dostên hev in ne jî gelên ku çavêن wan di vir de ye dostên hev in. Ew dijmin niha jî Sûriyê ji xwe re kirina qada şer. Li Sûriyê 4 sal in ku şer heye û iştîmal wê gelek salan jî berde-wam bike. Dewletên dinyayê ji ber ku di meseleya Suriyê bûne bûne du beş (Li aliyeke ABD û dewletên Rojavayê li aliyê din jî Rûsyâ, Çin û İran) Mixabin ev rewş herî zêde zirarê dide gelên ku li vir dijîn.

ALFABEYA KURDÎ

Mezopotamya herî zêde ji bo Kurdan bûye ciyê xemgîniyê

Cend sedsal derbas bûne mixabin Kurd hê di vê erdnîgari ya zor û zehmet de bê dewlet in. Bêdewletbûn ji Kurdan re bû sedema perçebûn, jihevdûrketin, mirin û mişextê. Kurd di vê erdnîgariya zor û zehmet de bê xayî û bê xwedan man, Ku kê çawa xwest Kurd li gorî berjewendiyên xwe emilandin. Neteweyênu ku li ser vana axan xwedî dewlet in, qasî Kurdan zirar nedîtin.

Bêdewletbûn pir zirarê dide Kurdan

Neteweyênu ku bindestê Osmaniyan bûn di salên 1800'an de bawerî ji Împaratorêyê neki-rin û yek bi yek azadiya xwe bi dest xistin, veqetian; bûn dewlet û xwe xelas kirin. Tenê Kurdan ji Osmaniyan bawer kir, xetayeke mezin kirin û veneqetiyan. Neteweyênu din gişt bûn dewlet tenê Kurd bê dewlet man. Hê jî Kurd bê dewlet in û du sed sal in şûr û çekên zaliman ji ser Kurda ranabe. Kurd du sed sal in, li ser axên xwe tênu kuştin tênu mişext xistin.

Niha firsendeke baş der-
ketiye pêsiya Kurdan da ku bi-
karibin bibin yek, wê înşeallah
dijminên xwe ïcar têk bibin û
serkeftî bibin. Divê êdî Kurd jî di
vê herêmê de bibin xwedî dewlet.
Ku nebin dewlet heta qiyametê wê
di bin zulma zaliman de bimînin.

Tîpêñ Girdek: A,B,C,Ç,D,E,Ê,F,G,
H,I,Î,J,K,L,M,N,O,P,Q,R,S,Ş,T,U,Ü,
V,W,X,Y,Z.

Tîpêñ Hûrdek: a, b, c , d, e,ê,f, g,
h,i,î,j,k,l,m, n, o,p, q, r,s,ş, t,u, û,
v,w,x,y, z.

Ferqa hinek tîpêñ-herfêñ di Kurdâ
û Tirkî de:

Kurdî	û	Tirkî
Ê	↔	-
Î	↔	İ
i-I	↔	I
Q-q	↔	-
X	↔	Ğ
U	↔	Ü
Û	↔	U
-	↔	Ö
W	↔	-

Tê xûyan ku hinek tîp
nêzê hev in. Hinek tîp wek Ö,
di Tirkî de heye û di Kurdî de
tuneye. W,Q,Ê jî di Kurdî de he
ne lê di Tirkî de tune ne.

Di Kurdî de diftong-
Pêvdeng heye , xw, her du tîp tê
berhev û dengekê derdixin.

Em mînak bidin; Ez bi xwe-Ben
kendim.

Di îngîlîzî de jî heye ;
ch-ç,
sh-ş,
ph-f tê xwendin.

FERHENGOK

Amade: Hazır
Aram: Huzur, sükunet
Artêş: Ordu
Asteng: Engel
Aşti: Barış
Ax: Toprak, yer
Awa: Durum, tarz
Balkêş: Dikkat çekici
Bengewazî: Çağrı
Berdêl: Karşılık
Berjewendi: Menfaat
Berhem: Ürün, eser
Berpisyarî: Sorumluluk
Beş: Bölüm
Bêhempa: Eşsiz
Bûyer: Olay
Cîran: Komşu
Çek: Silah
Çem: Nehir, dere
Dafik: Tuzak
Daxuyanî: Açıklama
Damezrêner: Kurucu
Derfet: İmkân
Desthilatî: Yetki, otorite
Dewlemend: Zengin
Dijwar: zor, sert, zah-
metli

Fermî: Resmi
Êrîş: Saldırı
Erdnîgarî: Coğrafya
EWIL: İlk, önce
Fêhmiyet: Algı
Gef: Tehdit
Gel: Halk
Gerdûnî: Evrensel
Ges: Gür, canlılık
Heman: Aynı
Hemû: Hepsi, tamamı
Herêm: Bölge
Hêjmar: Sayı
Hêl: Taraf
Hilbijartî: Seçim
Hincet: Gerekçe
Jêderk: Kaynak
Layengir: Taraf, yandaş
Lêkolîn: İnceleme
Mafdar: Haklı
Mişext: Sürgün, Kaçak
Navçê: Bölge, ilçe
Navdar: Ünlü, meşhur
Neçar: Çaresiz
Nexşê: Harita
Nirxandin:
Değerlendirmek
Nûvedan: İcat etmek

Parastin: Savunmak
Pêşeng: Öncü, önder
Pêvajo: Süreç
Pêwîst: Gerek, lazım
Pirtûk: Kitap
Rizgar: Özgür, hür
Rêz: Sıra
Rêvebir: Yönetici
Rêexistin: Örgüt
Serdan: Ziyaretçi
Şewişandin: Dengesiz-
leştirmek, sendeletmek.
Şoreş: İhtilal, devrim
Şûr: Kılıç
Şikeft: Mağara
Şiya min: Bana göre
Şopandin: İzlemek
Taybet: Özel
Teqez: Acil, mutlak
Têkçûn: Yenilmek
Winda kirin: Kaybet-
mek
Zanyar: Bilgin, bilim
adımı
Xemilandin: Süslen-
mek
Xetere: Kuruntu, ves-
vese

TRAJEDÎYEKE MEZIN: KOMKUJIYA GELIYÊ ZÎLAN

Gava we bûyerekbihîst an di cihekî de xwend, ji herêma we an ji herêma ku mirovê we tê de dijîn, gava li wan neheqî û bêdadî hatibe kirin, berpirsiyariya mirov jî ji wan bûyeran çêdibe.

Ji ber vê yekê divê insan bi awayekî hişmendî li dîrokê binêre û li ser berhemên xeyrî fermî jî lêkolînê bike; bûyerênu ku çêbûne bi çavekî rexneyî binirxîne.. Lewra piştî Şoreşa Fransewî ya 1789'an êdî li dînyayê fikra dewleta netewî belav dibe. Her netewe dixwaze dewleta xwe bi navê xwe ava bike ji bo ku armancênu xwe bîne cih dest bi xebat û şoreşê dike.

Piştî qiyama Şêx Seîd Efendî, bi serokatiya İhsan Nurî Paşa li Agiriyê serhildan dest pê dike. Li gel vê bûyerê di sala 1926'an de serhildana Biroyê Heskê Têlî (İbrahîm Axa) li dijî dewletê dest pê kir. Rêxistina Xoybûnu ya ku di sala 1929'an de li Lubnanê hatibû avakirin, tevlî serhildanê bû. Xoybûnu ji bo ku şervanên belavbûyi, berhev bike Seyîd Resulê Eşîra Berzencî şand Gelîyê Zîlan. Seyîd Resul bi komeke 400 kesî ve Erdîşê dorpeç dike. Piştî pevcûnên dirêj, neçar dimînin û derbasî Îranê dibin. . Li ser vê yekê Fermandar Devrîş Beg bi mufrezeya xwe ve Gelîyê Zîlanê dorpeç dike. 44 gundan dişewitînin. Dest didin ser sewal û malen gundiyan. Bi hezaran kes bi tifingên otomotîk dikujin. Gundiyênu ku sax mayîn sirgûn (dûrsûn) dikan. Gundiyênu ku di bin cenazeyan de sax mayîn an jî reviyan bi salan qaçax dijîn. Büyeira Gelîyê Zîlan di 16'ê tîrmeha 1930'an de ji hêla rojnameya dewletê a Cumhuriyetê ve wiha tê nivîsandin; "Gundên gundiyan ku alîkariya eşqiyayan kirin bi temamî hatin şewitandin û gundi jî ji bo Erdîşê hatin hinartîn û li vir hatin bi cih kirin. Hejmara şqiyayênu ku li Zîlanê hatine imha kirin ji 15 hezarî zêdetir in. Tenê ji hêla mufrezeyekê ve

Aydin Bawer

hezar kes hatin kuştin. 5 şakiyên ku li Gelîyê Zîlan asê man teslim bûn. Li vir herb bi şeweyekî sehîm hatîye kirin û gelîyê Zîlan bi cesedan tijî bûye."

Li gel van nivîsên Rojnameya Cumhuriyetê heta iro şahidên bûyerê jî hene. Şahidên ku ji bûyerê rizgar bûn, diyar kirin ku bi hezaran kesen hatine kuştin gundiyan ku tu eleqeya wan bi bûyerê re tune ne. Ji wan şahidan Abdulkâbî Çelebî dibêje; "Ez dema ku leşkeran gundi kom kiribûn bi malbata xwe ve reviyam." Çelebî diyar dike ku 8 gund hatibûn berhev kirin. Mîrza Akmazê (88) ku di bin terman de mabû û rizgar bûbû da zanîn ku ji malbata wî 4 kes hatibûn kuştin û çend kesen ku di bin terman de sax derketibûn hene.

Şahidên bûyerê diaxivin

Abdulgâbî Çelebî wê demê 4 salî bûye. Diyar dike ku bavê wî ew û diya wî veşartine bi saya vê yekê ji kuştinê rizgar bûne. Çelebî niha li navceya Giyadîn a Agiriyê ikamet dike bi bîr xist ku ew tu caran van bûyeran ji bîr nake. Çelebî, wiha axivî: "Dema ku leşker nêzî gund bûn her kes reviya. Yênu ku nereviyan desteser bûn. Bavê min ez û diya min revandin. Xelkê li gundiyan Bonuzli, Burhan, Kerx, Milk, Kunduk, Sarko, Gomik, Şorik berhev

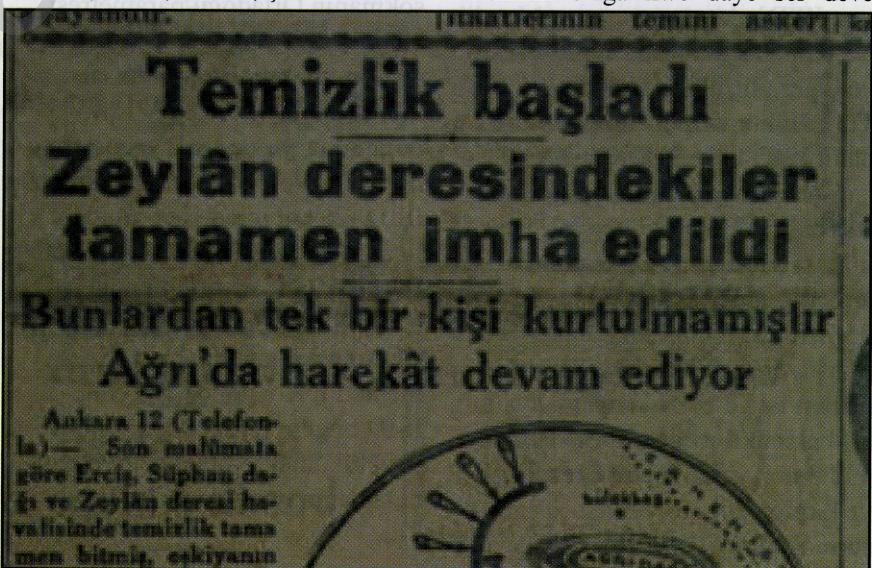
kirin. Bavê min got yêni li Şeytanavayê jî kom kirin. Li nêzî gundê Boynuzlu li newale me xwe veşart. Newal cihekî asê bû, yêni ku ji ber leşkeran reviyan li wir xwe veşartın."

'Bi sedan kes di bin cenazeyan de man û rizgar bûn'

Çelebî bi bîr xist ku gundiyan berhev kirin birin Milkê û dengê tifingan gihişti wan û got ku: "Mistoyê Elî reviyabû hatibû. Dema ku cara ewil ew dan ber guleyan Misto reviyabû. Gule berdabûn wî lê li wî nexistibûn. Bi sedan kes di bin cenazeyan de man û bi vî şiklî rizgar bûn. Hinek birîndar bûn hinek jî ne birîndar bûn. Misto hat ên din hemû hatin kuştin tu kes nema. Misto ji wan re gotibû 'Ka werin ku em birevin heger bi ser me de bireşînin jî piraniyê me wê xwe xelas bikin, lê kesî bi gotina wî nekiri bû.'"

'Cenaze avêtibûn ser hev'

Çelebî: "Dema ku leşker vekişyan gundiyan me du zarok ji bin cenazeyan derxistibûn. Rabîa jî hebû zarok di hembêza wê de hebû û reviyabû. Diya min ji Rabîayê pirs kir, 'keça min tu ji ku té'. Wê got ku ez ji bin cenazeyan derketim. Zarok miribû. Dema ku hatibû ji bo ku leşker nebîhîzin sînga xwe daye ser devê

zarok loma jî zarok bê nefes mabû û fetisibû. Ku leşker çûn bavê min ji bo ku cenazeyan defin bike çûne gelîyê. Ez jî çûm min cenazeyen ku avêtibûn ser hev dîtin. Hê ew dîmen li ber çavê min e û ez tu caran ji bîr nakim.”

‘Bi hinceta jimartinê gundî anîn û kuştin’

Mîrza Akmaز li navçeya Erdîşê ya Wanê rûdine dema ku bûyera Zîlanê pêkhatiye 8 salî bûye. Akmaز, diyar kir ku muxtarê gund ji gundiyan re dibêje jimartin heye û wan dixapîne. Akmaز, bi bîr xist ku bavê wî li hemberî muxtar derket lê muxtar got ku leşkeran soz daye dest nadin tu kesî. Dema ku ew vegeryan gund leşker hatine bavê wî ji muxtar re gotiye, “Ciwanêن nîşan kirî û zarokan em li gund derxin bila xwe veşerin ci bikin, bila me kalan bikin” lê muxtar gotibû jimartin heye û ew xapandine.

‘Heta ku dengê mirovan xilasbûn gule berdan’

Akmaز, diyar kir ku leşkeran hemû gundî kom kirin û li gund lêgerîn kirin û gundiyan ku xwe veşartin jî dîtin û anîn û wiha got: “Hemû gundî komkirin. Leşkeran em dorpeçki-rin. Wekî keriyê pez em dan ber xwe. Dervîş beg li hespê xwe siwar bûbû. Em di ser pirê re derbasî aliyê din kirin û li Gundê Doganciyê kom kirin. Em hatin bin kevirekî mezin. Li wir leşkeran hinek gule berdan kevir. Piştre careke din me dest bi meşê kir. Em anîn girava Xeybiyê û li wir kom kirin. Di wê demê de kehyayê gund Nuriyê Haso û hinek Rûspiyyê din bi hev re çûn cem Derwêş beg. Dema ku ew çûn bavê min jî rabû da wan. Derwêş Beg ciyekî dûr bi tena serê xwe li ser kevirekî rûniştibû. Kesên ji bo ricayê çûn hê 9 û 10 gav avêtibûn Derwêş Beg destê xwe hejand û gule berdan wan. Yê din jî gule berdan ser me. Dengê guleyan di nav qêrîna mirovan de bilind dibû. Pişti ku deng hatin birîn dengê çekan jî hate birîn.”

‘EZ di bin cenazeyê dayîk, bav û xwîşka xwe de sax xilasbûm’

Akmaز, anî ziman ku dayîk, bav û xwîşka wî xwe avêtin serî û wisa

di bin cenazeyen wan de sax ma: pişti ku dengê mirovan hate birîn leşker bi kêran ketin nav cenazeyan û wiha axivî: “Bi çekan gule li 2 mirovan reşandin. Pişti ku dengê mirovan hate birîn leşker ketin nav cenazeyan. Kesên sax bûn, bi sunguyan kuştin. Gelek caran bi ser cenazeyan de hatin û çûn. Ez di hembêza dayîk û bavê xwe de mam. Dayîk, bav û xwîşka min xwe li ser min da girtibûn. Ez pişti leşkeran zivirîm û ber bi gund ve çûm. Li wir kesek di nav cenazeyan de mabû rabû û dest bi revê kir. Leşkeran li ber çavê min ew gulebaran kirin û kuştin. Her aliyê min bûbû xwîna dayîk, bav û xwîşka min. Dilopên xwînê ji cilên min diketin. Ez tu caran ji bîr nakim. Xwedê qebul neke.”

‘Bila Gelyê Zîlan bi vî êtîmî şînbibe’

Akmaز: “Hê hin leşker li wir bûn, ez ji nav cenazeyan derketim û ji pişt leşkeran ber bi gund ve re-viyam, du leşkera ez dîtim, herdu jî bi Kurdfî diaxivîn. Min ku ewana dît, ez nereviyam. Leşker, bi kurdfî gote leşkerê din ‘Here sungiyekê li wî de û were’ Leşkerê din jî jê re got ‘Ma Gelyê Zîlan wê bi vî êtîmî şîn bibe dev jê ber de bila biçe, Ez nekuştîm.’”

‘Bi ruşwetê ji komkujiyê xilasbûn’

Welatiyê bi navê Mustafa Deniz (101) ê li Gundê Acînînê yê Navçeya Panosê ya Agiriyê jî diyar kir ku dema Derwêş Beg bi mufrezeyê

kete Gelyê Zîlanê ew li zozanan bûn. Deniz: “Derwêş Beg ket Gelyê Zîlan, rêz bi rêz her der xera dikir. Di nav kesenê ku derketin zozanan de Mele Kamilê Müşî hebû, Mele Kamil bi mezinê zozanê Haci Şeref re axivî jê re got ku “Heke Derwêş Beg derkeve zozanan dê serê hemû kesî jêke; Mele Kamil 8 wesayîten gayan tijî malzemeyen xwarinê amade kirin, Qelî, rûn, nan, penêr, şîr û gelek xwarinê din amade kirin. Bi 8 wesayîten gayan ve ketin rê. Bi rûspiyyê zozanê ve ji Derwêş Beg re birin. Derwêş Beg malzemeyen xwarinê qebul kirin û kaxizeke nivîskî daye wan û di vê sayeyê de li zozanan man. Deniz, destnîsan kir ku ji ber wê kaxizê tu kes tevlî wan nebû.”

Mixabin dîroka Kurdan bi komkujiyê wiha ve tijî ne. Ji dewletên dînyayê ne ji bo Komkujiya Zîlanê, ne ya Dersîmê ne ya Enfalê ne ya Helebçeyê ne jî ya Roboskiyê deng derneket. Eşen Kurdan tenê ji Kurda re ma. Ne dewletên misilman ne jî yên din alîkarîya Kurdan neki-rin. Sed sal in ku Kurd bêxwedîne. Ji bo wê divê Kurd, hev bigrin û bibin yet, li hemberê neheqiyân bisekinin.

ÇAVKANÎ:

- 1.Kürt Sorunu, Altan Tan, Weşanxaneya Timaş.,
- 2.Malpera internetê , hürbakiş.net.
- 3.Sedat Ulugana Belgelerle Zîlan Katliamı
- 4.Dîha.com

Heypevvîna vê mehê bi Nivîskar Fehim Işık re:

“Heke Kurd bi hev nekevin, tu kes nikare li hemberî hebûna Kurdan bisekine û wan têk bibe”

Bîlal Yalçinkaya

Piştî du salan çek hatin teqandin. Gelo sedem ci bû ku her dû alî hêviyên xwe ji hev qût kirin?

Sedema esasî nêrîna desthilatdariya ku Tirkîye ji damezirandina wê heta îro birêve dibe. Çimkî ji destpêka damezirandina komarê vir de Kurd û miletêñ din daîma hatin redkirin. Yek nasname, yek dîn, yek mezhep hebû. Her tişt li ser mantiqa yekkirinê bû. Piştî 1984'an ku Kurd dest bi şerê çekdarî kirin rewş guherî piştî salêñ nodî, êdî tevgera Kurdi gîhişte asteke bilind. Lê piştî sala 1993'yan tevgera Kurdi dît ku mesele bi çekan hal nabe. Heta wê rojê bawer dikirin ku bi çekan wê zora dewletê bibin û Kurdistaneke serbixwe damezirînin. Lê Piştî sala 1993'yan li rîyêni siyasi geriyan. Di wir de jî gelek hewldan çêbûn. Heta sala 2013'an çendîn car dewlet û hêza Kurdi rûniştin ji bo çareserkirina meseleya Kurdi. Lê dewlet hê neguherî bû. Heta 2002'yan Kemalist hebûn, 2002'yan şunde hêzen İslâmî hebûn. Di herdu aliya de jî nêrîna Tirkayetî esas bû. Piştî sala 2013'an dewletê jî ferq kir ku êdî nikarin Kurdan biqedînin û lazim e hevdîtin pêk werin. Li vir jî problemeke wiha derket holê, armanç ne çareserkirina problemê bû armanç ew bû ku tevgera Kurdi bîmin ser xeta ku lê disekekin. Di destpêka pêvajoyê de Tevgera Kurdi gerîlayen xwe paşde kişand, ew tiştê ku pêwîst bû ji aliyê xwe ve kir. Lê dewletê gavêne hewce neavêtin.

36

Lê beriya hilbijartinê tiştekî din derket holê. Êdî diyar bû ku HDP asteng e ji AKPê re. AKP ew tiştê ku bike, bi taybet jî serokatiya Erdogan, lê nihêrî ku HDP nahêle bike. HDP pêşî li AKP û Erdoganê girt. AKP dîtibû ku gava HDP bendê hilweşîne ji wan re problem e û piştî hilbijartinê jî ew hat dîtin. Koalisyon ji bo Erdogan problem e. Lewra di 12 salan de gelek suç kirine. Çek şandina şerê Sûri, DAIŞ, Nûsra û têkiliyên komên din û perwerdekirina wan bû sedema kuştina gelek insanan. Ji bo ku Rojava pêşde neçe çavgirtî destek da DAIŞê. Piştî operasyonên 17-25'ê Berfanbarê jî di nav gendeliyê de Erdogan gelek tiştê xirab kirîye. Loma divê AKP tena serê xwe bûbuya hukimet. Di destê wan de tenê silehek mabû ew jî nijadperestîya Tirkî bû û ji bo wê careke din divê şer derketa. Lewra şer çavê insanan digre û rastî nayêndîtin. AKP û dewlet bi şer hezkirin ku ser hemû pirsan bigrin û veşerin.

HDP û “Turkiyelîşme” li gorî we polîtiqayeke çawa ye û di pêşerojê de dê ci bide Kurdan?

Ew peyva Turkiyelîşme di nav hinek Kurdan de weke peyveke nexweş tê bikaranîn. Lê ez peyva Turkiyelîşme di wê meneyê de bi kar naynim. Qaneata min ew e ku insan siyaseta xwe li ser nêrînekê dadimezirîne. Heke tu dewleteke serbixwe bixwezî lazim e tu bi ew kesê li ser wê axê re tifaqê bikî. Heke tu li Bakûrê Kurdistanê serxwebûn bixwezî kesên ku li wir dijîn

gere tu bi wan re tifaqê bikî. Tevgera Kurd piştî sala 1993'yan bi hev re jiyan parastin û gotin bila sînor neguherin. Ji bo wê jî divê bi wan insanênu ku li Tirkîye dijîn hemû re tifaqê bikin û jiyanke hevbes bijîn. Ji bo wê jî divê tu cepheya xwe fireh bikî. Piştî ku HDP hate damezirandin ev polîtiqa meşandin. Hebûna HDPê di vî warî de bandoreke mezin kir. Turkiyelîşme gelek Kurdan aciz dike lê me dît di dawiyê de ji Kurdan zêdetir rêvebirê dewletê aciz kir. Dewletê ji tifaqa van gelan tırsiya û xwest vê projeyê xirab bike. Ez peyva Turkiyelîşme wiha dibînim. Madem tu welatekî hevbes dixwazî lazim e bi herkesî re tifaqê bikî, nêrîna min ew e.

Cîma “Turkiyelîşme” dewlet ew qas tırsand?

Piştî damezirandina dewletê tarîfek hate kirin. Ku tu ji derveyî wê terîfê bimînî di bin bandora dewletê de dimînî. Yanî tu dikarî bibî Tirk, ti dikarî bibî misilman, misilmantî jî têrê nake gere tu bibî Henîfî ji xeynî vanâ jî tu tiştek nadîn te. Yek al, yek qewmek heye. Kurd bi qetlüaman nehatine fetisandin. Tevgera Kurdi ku li Tirkîye xurt bû êdî xwe bi siyasetê birêve birin. Wê çaxê qewmiyetên din ji pêşde derketin. Van aliyênu ku hatine dûrxistin ji HDP'ê re bûn şanşekî. Dewletê heta niha ev reng û dengen cuda tefandibûn. Ku van bi HDPê xwe terîf kirin. Ev yek li zora dewletê çû. Loma êrîş dan ser HDPê.

Xwendevanê hêja me di vê hejmarê de hevpeyvîna xwe bi nivîskar birêz Fehim Işik re kir. Pirsên me yên di derbarê; sebebên pevcûnê dawî, aqubeta pêvajoya aştiyê, nako-kiyên di navbera hêzên Kurdî de nivîskarê xwedîtecrûbe birêz Fehim Işik ii bo xwendevanê Kovara Dûrbîn bersivandin.

Em derbasi Sûrî bibin. Anha di navbera Kobanî û Efrînê de ‘herêma ewle’ tê çekirin. Ew ê li ser axa Rojava û li ser Kurdan bandoreke çawa bike?

Ji 2011’ê vir de niyeta Tirkîye li ser herêmeke tampon bû. Ji bo temamê sînor wisa difikirîn û ji aliyê dewletê ve biyanî nehatin qebûl kirin. Pişti ku Kurd pêşde cûn û ji Kobanî DAIŞ derxistin û Grê Spî azad kirin tirseke mezin li dewletê girt. Dewletê xwest ku pêşî li wan bigre. Pêvajo piçekî jî ji bo vê yekê hate xirakirin. Lewra gava Cerablûs jî bîhata girtin ji bo Kurdan serkeftineke mezin bû. Hezkirin ku pêşiyê li Kurdan bigrin. Di pêşîlegirtinê de gelek suc kirin. Nîyeta wan ew bû ku devereke ewle çebikin. Ew in sanên ku hatine Tirkîye wan ji nû ve bibin wê derê û pêşiya Kurdan

bigrin. Ji bo Încîrlîkê li hev kirin. Polîfiqayê ABD û Tirkîye hevdû negrin jî nêzê 60 salêن di NATO’yê de bi hev re ne. Bi qenaata min Amerîka û Tirkîye li hev kirine, lê wê herêmê wekî ku Tirk idîa dikin ew ê bi tevahî teslîmî Tirkîye nekin. Heke na alozî li Sûrî dê zêdetir bibe. Dibe ku ew herêma tampon teslîmî Miletêن Yekbûyî bikin. Amerika dizane ku li Rojava hebûna YPG û YPJ divîyeke mezin e û lazim e. Amerîka, nahêle ev derfet jî ji holê rabe. Ji bo ku DAIŞ û yên dişibin wê, li hemberî wan koalisyon û YPG şer dikin û mîna berê jî nîn e. Esed bi xwe nebe jî BAAS’ê Sûrî mîna ku mayînde dixûye. Herî kêm di çareserkirina siyasî de ew ê jî li ser maseyê rûnin. Helbet Çîn û İran jîhene û Tirkîye jî wê rola xwe bigre. Lê Tirkîye ku pişti vê seatê siyaseta xwe negûherîne û wekî berê hesabekî şexsî, yekalî bike dê têk biçe.

YPG û Amerîqa weke mittefiq xuya dikin. Divê em viya çawa bixwînin?

Ev ne daxwaza Amerika bû. DAIŞ tirseke mezin bû û li hemberî wê tenê hêzek hebû. Ew jî hêzên Kurdan bûn. Ne tenê Rojava, li Başûrê Kurdistanê Pêşmerge jî li hemberî DAIŞê şer dikir. Eskerên Iraq ji tirsa DAIŞê direviyan. Her weha Kurdan li Kobanî berxwedaneke mezin kir. Ev jî kolisyon anî radeyekê. Li wê erdê yek hêzek dikarê piştgiriya wan bike. Lê heke alîkariyê nedîn YPGê ew ê bixwe eskerê xwe bînin. Li ser erdê şerê DAIŞ’ê ji aliyê Koalisyonê ve ne hêsan e. Hêzên Biyanî li Iraqê ci anîn serê gelan em dizanin. Ev têkilî têkiliyeke mecbûrî ye. İcar ev têkilî wê bibe mayînde an na, wext jê re lazim e. Heke Kurd bi hev nekevin, pirsgirekên xwe mezin nekin,

qenaata min ew e ku tu kes nikare li hemberî hebûna Kurdan bisekine û wan têk bibe.

Mitebaqata Hewlêrê û Peymana Duhokê tu caran pêk nehat. Gelo sedem ci bû?

Di destpêka aloziya Sûriyê de li Rojavayê Kurdistanê hêzên esasî sê alî bûn. Yek ji wan partiya pêşverû ya bi serokatiya Hecî Hemid Hecî Dewrêş ku nêzê Mam Celal bû. El partî hebû ku nêzî PDKê bû, yek jî PYD hebû. PYD jî nêzî PKKê bû. Her kesî li gorî xwe stratejiyek dimeşand. Li gorî min PDKê wek Tirkiyê difikiriya. Digotin di demeke nêz de ew ê Esed têk biçe. Rêvebiriya Sûriyê dê biguhere. Loma ne di qadê de, di diplomasiyê de xwestin ku xwe xurt bikin. Rêexistinê wan jî hebûn lê bi diplomasiyê de ketin. Xwestin di nav mixalefeta Sûriyê de xwe terîf bikin. Lê PYD wê demê hesabek din kir. Gotin, em rîya sêyemîn hildibijîrin. Ci bû rîya sêyemîn yek em ê axa xwe biparêzin. Em ê dijberiya muxelefet û rejîmê nekin, Şer divê tenê ji bo parastina herêmê be. Pişti sala 2012'an herêm xistin bin kontrola xwe. Esed neçû. PYD xurt bû. Gava li ser herêmê êrîş çêbûn wan jî hêzên eskerî çêkirin û herêm parastin. Yênu ku qada siyasetê hilbijartın hê jî ew hesabê xwe bernedane. Birêz Mesut Barzanî siyasetmedarek xwedî tecrûbe û biaqil e. Her weha ji bo Rojavayê Kurdistanê jî şansek e. Aloziya nav Kurda mezin bû, hatibû wê radeyê ku Kurd li Rojavayê kurdistanê bi hev ketena. Civînên Hewlêrê çêkirin Desteya Bilind a Kurdî çêbû mixabin pêşde neçû, piştre dîsa li Duhokê peymanek çêbû. Lê ev car yênu ku bi PYDê re peyman çêkirin bi hev ketin. Pişti lihevkirina Duhokê bûn du-sê bes. Partiya pêşverû ji hemû komîsyonên ENKSê xwe paşde kişand, El Partiya kevin an jî PDK-Sûriyê a nû wê jî xwest ku mixalefet hemû di bin badora wan de be. Wê jî nakokîyek çêkir. Ew tiştê ku li Duhokê hatibû mor kirin birêve neçû. Ev meseleyeke siyasi-

ye heke tu gavên xwe li gor berjewendiyên millet nevêji millet te naecibîne. Tiştên ku derketiye holê li wir ev e. Tirsa me ew bû ku Kurdên Sûrî bi hev kevin. Hewldana Tirkîye jî ev bû. Lê ne Tirkîye biserket, ne jî yên dixwestin Kurd bihevkevin, birketin. Lê dîsa jî divê bêzanîn; heta ku Kurd li hev nekin pêşketin li Rojayayê Kurdistanê zor e.

Heta mehek ewil behsa Pêşmergê Rojava dikirin, digotin dê derbasî Rojava bibin û paşê ker bû. Naveroaka wê ci bû û cîma wisa ma?

Başûrê Kurdistanê mînakeke gelek girîng e li pêşîya me. Di sala 1991'ê de azad bûn, iro 2015 in lê hêjî hêzên partîyan hene. Yanî artêşeke yekbûyi ya Başûrê Kurdistanê tune ye. Ji ber vê tecrûbeyê YPG û YPJ bîryarek dan û gotin hêzên parastina Rojava divê yek hêz be. Hêzên me yên siyasi yên bi ser ENKS'ê ev qebûl nekirin. Li Rojavayê kurdistanê beşike taybet ji xwe re xwestin. Gotin, herêmekê bidin me em ê parastina wê herêmê bikin. Vê yekê tiştê derdixist holê. Heke wekî daxwazên wan ba ew ê ezmûna Başûrê Kurdistanê dê careke dinbihata holê. PYD'yi qebûl nekirin. Jixwe di peymana Duhokê de yekkirina van hêzân hatibûn qisedan. Heta PYD got YPG û YPJ girêdayê mein nîn e, bila hêzên leşkerî di nav xwe de li hevbikin. Serkirdeyên Peşmergeyên Rojava û Serkirdeyên YPG û YPJ hevdîtin pêk anîn. Lê yên siyasi li hev nekirin. Qeneata min ew e ku Li Rojavayê Kurdistanê ci dibe bila bibe, divê tenê hêzeke eskerî hebe. Lê ev hêz jî bêgûman, divê bi gorê û rîbazên hêzên siyasi bimeše.

Li Rojhilatê di nav PDK-î û PKKê de aloziyek derket. Pêşmergeyek çû ber emrê Xwedê. Paşê peyman di navbera wan de çêbû; lê problem ci bû?

Di sala 1994'an de Hikumeta Herêma Kurdistanê, bîryar stand û got him gerila him jî peşmerge li erdê me nikarin li hem ber dewletan şer bikin. Bîryareke wisa bû. Pêşmergeyên Iranê bila

here li Iranê şer bike, bila PKK here li Tirkîye şer bike lê bila axa me bi kar neynin. Mecbûr man PDK-Îranê û Komela dest ji şerê çekdarî berdan. Wê demê ez li Başûrê Kurdistanê bûm û carina dicûm Qendîlê jî. Hêzên Rojhilatê Kurdistanê ji Qendîlê kişiyan. PKK bîryar berbiçav nekir û got 'ev axa Kurdistanê ye û ez ê vê derê bi kar bînim. Ev bû sedema alozî û şer. Gelek tiştên nexwes jî derketin lê PKK derneket. Tew ji Çiyayê Zelê kişiya û hat li Qendîlê bi cih bû. PDK Îranê û Komela ku ji Qendîlê paşde vekişyan PKK hat ew der jî girtin. Pişti 24 salan van hêzân gotin em ê li hemberî Iranê dest bi têkoşîna çekdarî bikin. Ew cihênu ku berê di deste wan de bûn 24 sal in di destê PKK'ê de bûn. Problem ji ber vê yekê derket. Ew cihênu ku PKK li wir bû hez dikirin di wir re derbasî Iranê bin, lê PKKê pêşî li wan digirt, destûr nedida. Mixabin şer jî derket. Paşê li hev hatin. PKK ji wir kişiya PDK Îran û hinek hêzên Komela bi cih bûn. Di navbera wan de jî hêzên Başûrê kurdistanê henin. Ango bi awayekî siyasi, bi hevdîtinan çareser bû. Hêzên Rojhilatê kurdistanê pişti paşvekişana 1994'an ku dest ji çiyan berdan hatin li deşte Başûrê Kurdistanê bi cih bûn. Bi rastî gelek paşde man. Dest ji şerîn çekdarî berdan, her partî bû du sê qet. Sê heb komela derketin. Du PDK Îran derketin. Anha di navbera wan de hevdîtin hene, dîsa dixwazin bibin yek. PJAK jî heye li wir. Lê anha di navbera Hêzên Kurdistanî de problem tune ye.

Em vê jî bêjin; PDK Îran partiye qedim e. Ji aliye Qazî Mihemed ve di sala 1945'an de hatiye damezirandin. Partiya damezrêner a Komela Kurdistanê ya Mehabadê ye. Di dema Qasimlo de, destpêka Şoreşa Îranê de sed hezar pêşmergeyên wan hebûn. Komarek damezirandiye û birêve biriye. Hêzên din yên Rojhilatê kurdistanê ji xwedî tecrube ne. Em wisa dibînin ku hebûna hêzên Kurdistanê dê bandorekî li ser Îranê bike. Îran niha dest davêje siyasetê û hin guherînan dike. Hasan Ruhanî di demeke nêz de hat Kurdistanê û got 'Bijî Kurdistan.' Lê em dizanin ev peyv ji bo berjewendiya Îranê bikaraniye, ne ji bo hemî Kurdistanê ye.

JİN

ŞERÊ TOPAN XİLAS BÛ IRO ŞERÊ QELEMAN E

Her kes mecbûr e muhafeza heqê xwe biket. Eger neket heqê jînê çunîne, bêhaq e. Hifza heqî bi du usûlan dabit. Yan dê bi qeweta destan, yanî bi wasita tifing, top, bomba, tebancan bit; yan jî bi wasita îlmê huquqê, bi tarîxê dabit.

Wextê top û tifingan çû. Çunkî bi wê heq nayête îsbatkirin; belkî heq bi qewetê ye. Kîjka xalib ew xwedanheq e; kîjka mexlûb, bêqewet ew bêheq e.

Dêmek bi şerê topan heq îsbat nabit.(313) Me tecrube kir, welat bi xwînê şûşt.(314) Hinde biçûk bêda û bab man, êtîm û êxsîr ketine kolanan;(315) hinde xanedan mehû bûn; hinde xanî, aîle belav bûn; perîşanî li ser perîşanîyê; dîsa çu faîde nekir, hindîtir bû sebebê felaketê. Wekî we ye, şerê topan xilas bû.(316) Vê carê hemîyan [14] zanî, heq bi wasita alimiyê, qelemê dê bête hellkirin.(317) Hun di xezetan da dixwînin ku Meclisa Sulhê wa ye berhev dabit.(318) Hem xezetekê digot:

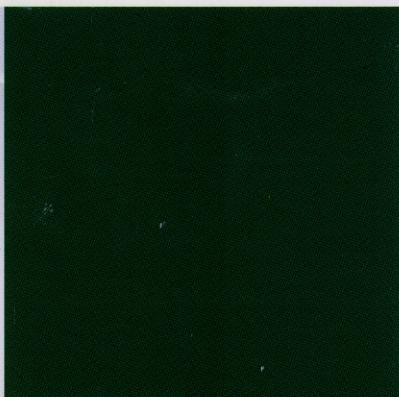
"Bîst û heşte Kanûna Ewil Meclisa Sulhê dê dest şolê bike. Çu kesê da'wâ-
yek hebit bila newestit; mûcibê îlmê huquqê, îlmê ezmanan, îlmê erdê, îlmê
tarîxê . . . heqê xwe da'wa û bête wê meclisa ku umûm dinya li wê berhev di-
bin, heqê xwe îsbat biket û lê bibe xwedan".(319)

Da'wa top, tifing, şesderban, bombayan xilas. Da'wa qelemê ye. Qeweta
îlm û zanînê hakim e li ser hemî tiştan. Divêt xwedanqelem bixebeitin, xwe-
danpare hîmmetê bikin; hinde dane top, tifingan, çarîka wê bidine îlm, qe-
lem û xezetan. Çunkî hemî kesî têzanî top, tifing hindê qelemê şol na-
ket.(320) Cihê bi topan hatine standin, bi qelemân vegérane. Mesela Sîrbis-
tan, Belçîqa, Qeredax, Romanya bi topan hatine standin, bi qelemê vegérane
û hind dîtir milkstandan bo xwe stand.(321) Hate zanîn ku şerê topan xilas
bû, şerê qelemân e. Em jî hindek xwedanqelem rîkine Awrupayê; bi qelemâ
xwe bixebeitin, heqê me îsbat bikin.

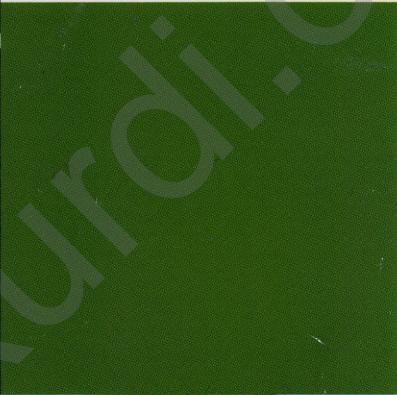
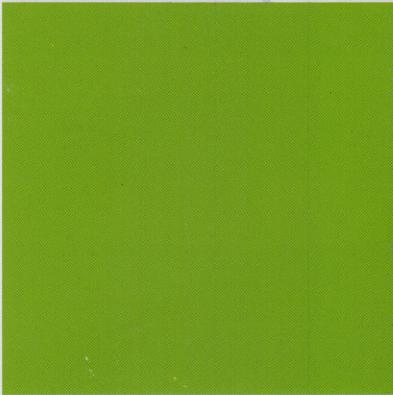
E. Rehmî

-
- (313) Dêmek: Nexu, madem ku wisa ye.
 - (314) Mexseda nivîskar ji tecrubê, wisa tê zanîn ku tecruba Şerê Cîhanî yê Pêşîn e.
 - (315) Kolan: Küçe.
 - (316) Wekî we ye: Madem ku wisa ye.
 - (317) Hellkirin: Saffîkirin.
 - (318) Meclisa Sulhê: Meclisa Aştiyê, ku piştê Şerê Cîhanî yê Pêşîn li Parisê civîyaye. Navekî wê yê dî jî "Konferansa Parisê" bû.
 - (319) Xwedan: Xwedî. Yanî, "li heqê xwe bibe xwedî, xwedîtî li heqê xwe bike".
 - (320) Têzanî: Têgîhişt, fam kir.
Hindê qelemê: Bi qasê qelemê.
 - (321) Sîrbistan: Komara mezintirîn a Yugoslavyayê.
Qeredax: Hêleka Yugoslavyayê Berî Şerê Cîhanî yê Pêşîn dewleteka xweser bû. Piştê sazbûna Yugoslavyayê ew jî bû hêlek ji wê dewletê. Navê wê di zimanê Ewrupîyan da "Montenegro" bû, belam Osmanîyan digot'ê "Qeredax".

Nîşe: Ev nivîs, 1 Çile 1919'an de di Hejmara 7'an de hatiye wesandin.

www.bellusvestis.com

Tuna Mah. Osmangazi Cad. 675. Sok.
No: 11 | Esenler | İstanbul | Türkiye
Tel: +90(212) 634 85 34
Faks: +90(212) 634 85 35

